

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

3die Aarg.

15de Juni 1872.

11te Hefte.

Præstegaarden i Garzen.

(Efter det Lydske.)

(Fortsættelse.)

XI.

Det havde iaar været en hed Sommer, saa hed, som man neppe nogenstunde kunde erindre den. Aæren guldede tidlig, og mere end nogenstunde a beidede Folk paa Marken i sit Aængs Sved; uforanderlig blaa skuede Himmelen Dag efter Dag ned paa Buradorf, klar kom Solen hver Morg:n frem baag Hjeldene og spredte den hele Dag sine brændende Straaler over Jorden; de smaa Kilder, hvori den ellers saa gjerne speilede sig, vare bcome til haard Jord, hvis vidt aabnede Mundte forgyvenes ræbte efter Vand til at slukke den brændende Tørst med. Det var godt, at Blomsterne og Bussene, som vogede ved Kanten af Kilderne, nu maatte undvære sit Speil, hvori de ellers saa gjerne saa sit yndige Billede, de vilde være blevne forstræffede over de tørre og gule Skikkelser, som de nu havde.

Fuglene sang ikke mere, Tørfien sammensnørede deres hede Struber; hvo som ikke maatte være ude, lod sig vistnok ikke se, men var glad, naar han paa et skugefuldt Sted kunde tørre Soeddra berne, af sin brændende Vandte. Flocksbjerg laa Dag efter Dag i uforanderlig Klarhed, uden at nogen Veirskape der kunde tyde paa Regn, bevæffede dets ærverdige Hoved; Asten efter Asten steg den hvide Laage, der tydede paa en hed Dag. Alt smægtede efter Regn, - efter et koldende Rindpust; Naturen forsmægtede i Angest og Fordømmning af de Ting, som stulde komme. Og se, de kom. Dndartet Feber brød ud i Landsbyen, det daarlige Vand og de usunde Dunster vare Skuld deri; mange Brønde bleve forseglede, de saa, som endnu gave godt Vand, bleve vogtede som kostbare Statte. Pastor Siegs vare begge friste de gif fra

den ene Syge til den anden, tro-
stende, lindrende, hjælpende. De,
der endnu vare friske, maatte arbeide
paa Markerne for at indhøste
den sparsomme Afgrøde, at der ikke
paa en tørstig Sommer skulde følge
en hungrig Vinter. Der var faa
Hænder til at pleie de Syge. Fiu
Stieg forglemte al egen Sorg, nu
vare de Syge hendes Børn, hvem
hun maatte yde moderlig Pleie.
Men ikke alene Modertjeneste, men
ogsaa Engletjeneste kunde hun beviise
Mange; hun kunde vise hen til
Ham, hvis Haard sender alle Lidel-
ser, og som gennem Sygdommen
siger: "Se jeg staar for Tøren og
banker". Dreene vare aahne; Kor-
set er en Urt, som vel ikke giver yn-
dige Blomster, men bærer ædel
Frukt.

Kolte, den tro Tjener, var død.
Hans Datter en fattig Enke, havde
i de sidste Aar boet hos Faderen
med sine tre Børn. De to ældste
Piger havde allerede i to Dage lig-
get i Feber, om Eftermiddagen blev
ogsaa Moderen syg. Præstefonen,
som af Doktoren var bleven forsynet
med de nødvendige Lægemidler, var
hos hende til si de om Aftenen; om
Natten skulde Tjenestpigen i Præ-
stegaarden vaage hos hende. Men
Tilstanden blev saa slem; den Syge
lid Præstefonen saa venligt ikke at
gaa bort, at hun ikke kunde bringe
det over sit Hjerte at forlade hende.
Hun lod sin Mand vide, at hun
ikke kom hjem før næste Morgen,
lod sig bringe nogle Lægemidler
og indrettede sig for Natten i den
lille Tjenerbolig. Hun vadstede det
mindste, endnu friske Barn, gav det
Mad og lagde det i det tilhørende
Bærelse; derpaa gif hun tilbage til

Stuen, hvor de tre Syge laa tungt
aændende: Hun lædskede deres bræn-
dende Tunger med nogle Vanddraa-
ber, gav dem den foreskrevne Me-
dicin, da blev Alt roligt omkring
hende. Hun tog den gamle Bibel
ned af Hylsen, hun længtes efter et
Guds Ord uader al denne Smerte
og Glendighed: "Ligesom en Hjort
forsmægter efter Vandbæffe, saa for-
smægter min Sæl efter Dig, o
Gud! Min Sjel tørster efter Gud,
efter den levende Gud; naar skal
jeg komme og fremstille mig for
Guds Ansigt?" Og som hun saaledes
læste var det, som om hendes
Sjæl havde modtaget en Drif af
den levende Kilde, styrket kunde hun
atter gaa til sit tunge Arbeide. Kl.
11 døde det ene Barn. Moderen
sov endnu; stille reiste Præstefonen
sig fra sin fælende Stiiltag, og
bredte et Klæde over det lille Lig.
Klokken slog tolv, og stedsse svagere
blev Enkens Aandedræt; den slog
et, da begyndte hun atke: at fanta-
sere, og medens Præstefonen var
bestjæfriet med hende, gif den lille
Lampe ud; hun kunde neppe kom-
me løs fra den Syge, men hun
maatte atter have Lys; hun famle-
de efter Fyrstikker, tændte Lampen,
men af, Vægen var tør, den flam-
tede op et Dieblif for paany at
gaa ud, og Værelset syntes endnu
mørkere. Naadvid stod Præstefonen
der, endelig ilede hun med en bræn-
dende Fyrstikke ud i Kjøkkenet for
der at opsjøge en Stump Lys; for-
gjæves. Nu berøvede hun atter
den Syge, anændte nok en Fyrstikke
for i det fremmede Hus at søge efter
Dliefruffen. Endelig efter lang for-
gjæves Søgen fandt hun den,—men
den var tom. Modløs lod hun

Hænderne synke, da hørte hun Støi inde i Stuen, den feberfygte Kone var sprungen op af Sengen og havde styrtet Bordet om. Og nu ingen Olie i Huset, inret Lys, Alt omkring hende Mørke! Fru Stieg kunde jo have ilet til Præstegaarden og hentet Olie, men hun kunde jo ikke lade den Syge et Dieblif alene. O, kun en Ubetydelighed manglende, nogle Draaber Olie, og dog bidrog denne Mangel væsentlig til at gjøre denne Nat til en af de tungeste i hendes Liv. Hun bragte atter den Syge tilsenes; Vandkruset, som stod paa Bordet, var gaaet itu, og Vandet, der nu flød paa Gulvet, vædede hendes Fødder. Hun dypvede sit Lommestørklæde deri, og kylede dermed den Syges brændende Læber. Hun var fremmed i Huset, famlende maatte hun søge Alt, engang for hun over en iskold Gjenstand med Gysen bemærkede hun, at det var det lille Vag, der nu var blevet koldt og stift, som hun uformodet havde berørt. "Lad ikke min Troes Lys udslukke", bad hun ofte i denne skrækelige Nat.

Engelig vænrede Morgenen. Præstekonen var tilmode, som om det var Solskens Morgenglands, der brød ind; det saa smertelig søvnede Lys forekom hende anderledes end ellers og herliære end nogenstunde. Men det behjerte et Billede af Forskjælelse; da kom ogsaa snart den trofaste Bræst for at se til sin Husfru og til den syge Kone. Al, saa ikke hans Emme blev re ud, og lyfte ikke hendes Vane i stærkere Feberglans, end den syge Kones? Hun lænede sig mod os til ham: "Send Sofie hid, jeg maa hjem". Pig n kom, Væsten mere var end søtte

sin Husfru hjem; her maatte hun stog gaa tilfængs, Feberen brød ud med al Kraft. "Lad Lilli hentes", bad hun endnu, da tabte hun Bevidstheden.

Lilli kom. Barnet ilede til Moderen; o, hvilket Ord er dog det Ord: "Moder". Da hvad har vel en saadan rystende Magt, som naar et Barn er fjernt fra Hjemmet, og nu hører det Raab: "Kom hjem, din Moder".

Denne Raab udgik nu til Lilli, og paa en Gang var nu Alt udfæiet af hendes Hjerte, som hidtil havde hersket om huset derinde; Moderens Billede, den trofaste Moder, som elskede sit Barn varmere, end det nogenstunde havde elsket hende, blev atter levende, og i sin gamle Kraft og Skjønhed udraabte det Barnets Raab. Lilli kom som en Anden end hun kun for saa Timer siden havde været; man vilde ikke have gjenkjendt hende: "Moder, Moder", denne ene Følisse opslugte alle øvrige.

Fru Stieg var meget, meget syg, Lilli pleiede hende med Barmhjertighed og Barmtroskab, veg hverken Dag eller Nat fra hendes Side, hendes spæde Legeme syntes ikke at fjen- de Udmattelse, hendes trætte Die søgte ingen Søn. Er det kun en forbræende Sindsbevægelse fremkaldt af Skæf? Eller er det en levende Sjælsforandring? Vil de mørke Skjæger ved Erindringen om Wallerbergs Uroskab atter formørke hendes Vej, eller er Morgenstjernen opgaaet i hendes Hjerte, og vil Guds Ord fra nu af være hende et Lys paa hendes Vej og en Lygte for hendes Fod?

Efter flere ængstelige Dage veg

Feberen fra Fru Stiegs Sygeleie, men en anden Sygdom havde udviklet sig deraf, og hun følte, at Enden var nær; Doktoren bekræftede dette med et betænkeligt Skuldertræk; der blev sendt Bud efter Ferdinand og Margareth, o, havde man ogsaa kunnet kalde Henrik og Marie til Dødsleiet for at modtage Moderens sidste Betsignelse!

"Lilli", sagde Moderen med svag Stemme, "snart gaar jeg hjem; jeg er trøstet, min Herre er min og jeg er Hans. Men Fader—han bliver saa alene, han vil savne mig saa meget. Lilli, du er den Eneste, som er bleven tilbage hos os, vil du være din Fader et hjært Barn, pleie ham i hans Alderdom, drage Omfjerg for ham, opmuntre ham, trøste ham, naar han er bedrøvet og nedtrykt? Sig mig, Lill, vil du forsøge det og daglig bede Gud om Styrke og Kraft dertil?"

"Ja jeg vil, jeg vil! Jeg vil gjøre Alt, o Gud, jeg vil, om jeg end slet Intet kan, Han vil hjælpe mig".

"Hans Kraft er mægtig i den Svage", sagde Moderen, "nu kan jeg dø rolig, da jeg ved, at Fader ikke er alene".

"Moder, Moder tilgiv, hvad jeg har spundet imod dig hele mit Liv igjennem, men i Særdeleshed i de sidste Aar! D. kunde jeg dog gjøre Alt gjort! Men sig mig kun et Ord, at du tilgiver mig, at du ikke er vred paa mig.

Og nu fulgte en Samtale mellem Moder og Datter, i hvilken Englene vel maa have haft Velbehag. Den sidste Samtale! Moderen i Begreb med at forlade det jordiske Liv og indgaa til det evige; Datteren vendende Ryggen til et sygeligt

Drømmeliv og nu begyndende med fuldt Alvor og i Guds Kraft Pilgrimsvandringen gjennem dette Sordeliv. Begges Hjærter saa aabne for hinanden; Moderen var den velsignende, den givende; Datteren følte sig saa vel, saa salig hos sin Moder, og dog blev hun hvert Øeblik smertelig berørt ved den Tanke: det er den sidste Gang! Hun vilde gjerne præge hvert Ord, hvert Blik dybt ind i sit Hjerte, som en Skat for kommende Lider. Men ogsaa en dyb Sorg overvældede hende, at hun først idag havde ret lært at kjende den Moder, o, hvorledes skulde hun nu ikke have levet med hende!—Af denne søde Sorg rev hendes indtrængende Fuder hende ud; hun var rolig og fattet; Moderen sagde smilende til ham, at Lilli nu vilde træde i hendes Sted, denne kastede sig i Faderens Arme, men hans taknemmelige Blik søgte hans trofaste Hustru, som vilde ha: sige: "Ogsaa dette haver jeg dig at takke for".

Den næste Morgen kom Ferdinand og Margareth, man havde ventet paa dem, Forceltene vilde endnu engang nyde den hellige Madvere med sine Børn. En forunderlig opøfsende Handling! Den Syge syntes at have overvundet Alt, Smerte, Sønd, Død, hendes Dje straalde, hendes Mund smilede. Lægen, den gamle Husven, rystede paa Hovedet og sagde sagte til Ferdinand: "Det er intet godt Tegn; hun vil neppe overleve denne Dag".

Hu forlod Ingen mere Bærelset, Enhver vilde være de sidste Minuter hos den elskede Moder; dette Dødsleie havde ikke alene for Kristne, men ogsaa for det naturlige

Menneske intet Afstrækkende ved sig. Hun slumrede meget, og glædede sig, naar hendes Die ved Opvaagnen faldt paa de Kjæere, der omgave hende, og stedse trængte sig nærmere om hende. Hun talede lidet, men man saa, at hun kjendte Alle. Sine jordiske Anliggender havde hun ordnet, havde sendt de sidste Hilsener til Børnene i Indien; med sin Herre var hun forsonet ved Hans hellige Blod og ved Hans uskyldige Lidelse og Død; Han havde iført hende sin Rejsfærdigheds hvide Skedning, nu laa hun der som en smykket Brud ventende paa Brudgommen, som hun ikke havde seet, men dog elskede, og som nu vilde hente hende hjem til den saligste Forening i sin Bryllupsaal. "Lad mig gaa, at jeg kan til Jesum naa! Længer kan min Sjæl ei savne Ham, min Frelser, at omfavne!"

Det var blevet Aften. Vinduerne vare aabne, Solen gik just ned og kastede et Rosenkjer ind i Bærelset; den forklarede endnu med sine Straaler den Døende, der nu gik en herligere Sol imøde. Nu saa hun endnu engang op; Margareth understøttede hende. De Andre knelede alle ned, Faderen havde grebet hendes Hænder; rallende var hendes Aandedræt, hendes Blik var forvirret.

"Emma tal endnu et Ord, fjender du mig endnu?" bad hendes Mand.

Hun saa med et engsteligt Udtryk omkring og svarede ham ikke.

"Kjender du endnu din Frelser? Jesus Kristus er hos dig", vedblev han med alvorlig Stemme.

Da blev hendes Die klart, og hun fæstede sit Blik paa ham med et Udtryk, som viste, at hun havde for-

staaet ham. Da sagde hun sagte og i afbrudte Sætninger: *J dine Hænder—befaler—jeg min Mand. Du—har—forløst mig—Herre—du trofaste Gud*".—og hun var indslumret.

Alt var stille i Bærelset, Solen var gaaet ned, og det begyndte at skumre. Da midt under Stilheden lød Ord, Guds Ord, der syntes at komme fra hin Verden. Ferdinand bad:

"Herre Gud, Du er vor Tilflugt nu og altid. Før Bjergene bleve til, og Du daunede Jorden og Jorderige, ja fra Evighed og til Evighed er Du o Gud. Gud er os en Gud til idel Frelse, og hos den Herre Herre er Befrielse fra Døden.

O Herre Jesus, Du er gaaet bort at berede os Sted. Du vandrer der, hvor Livet og uforgjængeligt Væsen er Fylden og vinker efter os. Du lader os forud se, hvad Du har beredt dem, som have Dig kjær. Du har ved Din Død og Opstandelse borttaget Dødens Skræk for os. Død! hvor er din Braad? Selvede, hvor er din Seier? Gud være Tak, som giver os Seier ved vor Herre Jesus Kristus! Vi bede Dig Frelser, løs vore Hjerter fra denne Verdens Ring, i hvilke vi arbeide os trætte! Vi bede Dig Frelser, læg vore Sjæle fra al Skade, læg os, Du Sjælelæge, thi vi ere syge og sorgfulde. Men hvorfor er du nedbøiet min Sjæl, og hvorfor bruser du i mig? Vi efter Gud; thi jeg skal endnu prise ham, mit Ansigt Frelse og min Gud.

Alle græd, Faderen luffede sin Hustrus Dine og kysjede den kolde

Mund. Enhver vilde endnu engang sige hende Levvel, Enhver endnu engang trykke den Haand til sine Læber, som havde vist dem saa megen Trost og Kjærlighed. Taarerne fløde rigelig; men den Forvisning, at hun var salig hensoven, tørrede dem atter; Margareth var roligst og mest fattet af Alle, for en fjern Ulykke kunde hun ængstes og frygte, men den nærværende fandt hende for det Meste fattet og rolig. Hun traf ogsaa alle Forberedelser til Begravelsen, der skulde finde Sted tre Dage senere.

Det var en venlig Septemberdag, de jordiske Levninger af denne tro Herrens Tjenerinde skulde ned-sænkes i Gravkammeret. "Gaa hen mit Folk i dit Kammer", tilraaber Profeten Esaias de Døde, som dø i Herren, og Salomons Visdom tilføjer: "Men de Retfærdiges Sjæle ere i Guds Haand, og Pine skal ikke røre dem".

En Afglands af deres Salighed, som hvile i Guds Haand, og i hvilken Fru Stieg med sit sidste Aandedræt havde anbefalet sig, hvilede nu over det kjære Ligs fredelige Afsyn. Men nu fordrede Tilintetgjørelsen sin Ret, Støv maatte atter blive til Støv, man maatte skynde sig med at bringe det trætte Legeme i det stille Gravkammer. Den foregaaende Afien havde Alle taget Afsted med den dyrebare Hensovede; Enhver af dem havde endnu engang siddet alene med hende og tænkt paa de Ord, som visse blege Læber havde talt til dem, takkede hende for al den Kjærlighed, som hun i sin Levetid havde vist dem. Alle følte sig saa vel hos hende i det stille Værelse, Himmelen var rykket dem

nærmere, Jorden saa meget mindre ud, alt Jordist forekom dem endnu mere jordist, naar de forlode det kjære Lig efter en saadan Samtale. Ikke Familien alene droges hen til den kjære Døde; der kom ogsaa alle de Børn fra Landsbyen, for hvem hun havde været en Moder, alle de Piger, som hun kjærlig havde formanet, alle de Koner, som hun havde staaet bi med Naad og Daad, alle de Mænd, som saa ofte havde ladet sig opmuntre ved hendes venlige Væsen og forstandige Tale. Mange Taarer faldt paa det simple Ligklæde, og snart laa hun næsten ganske bedækket af Blomster, som taknemmelig Kjærlighed havde bragt hende. Ingen frygtede for dette Lig, og om hun pludselig havde reist sig og talt, vilde Ingen forskrækket have flygtet; man vidste jo, at disse Læber kun vilde udtale velsignende Ord.

"Denne Kjøle har hun jhet til mig", sagde en Kone, som ikke kunde stille sig fra den stille Baare. "Ja, og mig har hun passet i min Sygdom, og disse Hender have redet min Seng". "Og til mig har hun daglig kogt Mad, efter min Kones Død", sagde en gammel Mand med hvidt Haar. En ung Bondepige græd bitterlig, intet Ord kom over hendes Læber, men i hendes Hjerte hed det: "Og mig har hun lært at kjende mine Synder, mig har hun ført til den Herre Jesum, o, jeg kan i al Evighed ikke takke hende for, hvad hun har gjort mod mig".

Sa det er sandt, hvad Guds Ord siger: "Svo, som tror paa Mig, af hans Liv skal flyde levende Vandstrømme".

Du Præstekone, Gustru og Pige, staa dog en Stund stille ved dette Dig. Der kommer en Dag, da ogsaa du skal ligge paa dit sidste Leie. Din Mund bliver kold, dit Die brustent. Og saa over Lærstelen til dit Kammer vil der træde Mennesker, som have kjendt dig i din Levetid, ville de da ogsaa tale saaledes om dig, som de her talde om Fru Stieg? Eller vil En træde hen til dit Leie, gribe din kolde Haand og sige: "Nu, jeg vil tilgive dig Alt, men du har gjort' mig Dødt og intet Godt din hele Levetid". Vil en Anden sige: "Gud kunde være venlig, naar hun vilde, men de, hun ikke syntes om, og deraf gaves der Mange, hørte aldrig et godt Ord af hende; o, hvor bredt har hun ikke ofte betragtet mig! Heller ser jeg det brustne Die, og det synes mig smukkere end det iskolde Blik, hvormed hun ofte maalte mig fra Top til Taa". Vil maaske en Tredie sige: "Maa Gud være barmhjertigere mod hende, end hun har været mod mig; maa Han have et mere aabent Øre for hendes Bønner, end hun havde for mine". Og vil en Fiende betragte dig hebredende og med Taarer sige: O, jeg havde Herren kjær, og vilde alvorlig vandre paa Hans Veie. Da tirrede dit heftige Væsen mig, din Kjærlighedsløshed opbragte mig, og dit verdslige Væsen drog mig bort fra Herren". Ve, ve den, ved hvis sidste Hvilested saadanne Tanker blive ndtalte, for ham vil det blive et tung Ansvar

Enhvert Menneske maa sørge for sin egen Sjæl og bære den i Hænderne, at han maa bringe den uskadt gennem dette Liv, men der gaar

ikke En gennem Verden, som ikke har Indflydelse paa Andre. Et Menneske støtter sig til et andet, en Sjæl slynger sig om den anden, suger Saft og Næring til sin Vægt. Det er en egen Tanke, at Enhver, ogsaa den, som slet ikke aner det, enten udøver en god eller ond Indflydelse paa Andre. En Handling, et Ord af dig kan blive en anden Sjæl til evig Frelse eller til evig Forbandelse, uden at du ved det. Saaledes er det med Enhver, men meget, meget mere med Saadanne, som ogsaa have et ydre Rald, saa at Andre se op til dem. Hvilket Ansvar for Forældre, for Herrer, for Præster, for Præstekoner! Vende de sig opad og søge himmelsk Lust, saa ville Andre klynge sig til dem og søge samme Næring som de; krybe de i Dyndet, da ville unge Sjæle krybe efter dem og søge sin vei gennem Søle og Smuds. Om en mod Himlen stræbende Eg slynger Epheuen sig iveiret, om en Isøile vilde den aldrig slynge sig.

Kisten var tilluffet, den stod i Korffuen, behængt med Sort; ved Hovedet ragede to tykke Kjerter iveiret mellem høie Potteblomster, med sit matte Skin behyende et Krucifix; hendes lille Lommebibel havde man lagt i hendes foldede Hænder, hun havde i Livet sjelden stilt sig ved denne lille Bog og skulde nu beholde den i Døden. Tolv af de mest anseede Bønder havde bedet om den Værelse at maatte bære Kisten paa sine Skuldre til Kirkegaarden; nu traadte de ind i sine gammeldagske Dragter med trefantede Hatte og Sørgeflor om Armen, en Rosmarinbuket med sort Vaand i Brystet. Stille bødiede de Kne ved Kisten og indtog der-

paa sine Pladse. Ferdinand stod ved Siden i Ornat; da Alle vare forfamslede blev det Vers affunget:

I Kristo har jeg Livet
I Døden dør min Ve,
Mit Hjerte, Gud hengivet,
Kan midt i Døden le.
Jeg takker for den Vre
At høre Dødens Bud,
Jeg reiser glad at være
Nu hjemme hos min Gud.

Dg nu lod Guds Ord over Kisten, Ordet om det tilkommende Livs Herlighed og Salighed. Med Blikket paa Kisten taalede Ferdinand: "Se der et Guds Paulun hos Menneffene, og Han skal bo hos dem, og de skulle være Hans Folk, og Gud selv skal være med dem og være deres Gud. Dg Gud skal aftrøe hver Laare af deres Dine, og Døden skal ikke være mere, ei heller Corrig, ei heller Strig, ei heller Pine skal være mere; thi de første Ting ere vegne bort. Jeg er Alfa og Omega, Begyndelsen og Enden. Den Førstige vil jeg give af Livsens Blands Kilde usorfshldt. Den, som feirer, skal arve alle Ting. Dg de skulle se Hans Ansigt, og Hans Navn skal være i deres Pander. Dg Nat skal der ikke være, og de behøve ikke Lys eller Solens Skin, fordi Gud, Herren lyser for dem; og de skulle regjere i al Evighed. Dg Manden og Bruden siqe: Kom! Dg hvo, som hører, siqe: "Kom!" Dg hvo, som tørster, komme; og hvo, som vil, tage Livsens Band usorfshldt".

Nu begyndte Klokkerne at ringe. Toget ordnede sig. Foran stred Pastor Stieg og Ferdinand, derpaa fulgte Kisten, tæt efter den gik Margareth og Lilli; mange af Omegnens Præster i Ornat, Skolekærerne

med alle Børnene, saa alle de Sørgende, men hele Landsbhyen bar Sorg, og derfor var kun de Gamle, Syge og smaa Børn tilbage. Under Klokkerne Ringen og Affhængelsen af Salmen "Jesus er mit Haab min Trøst, Han min Frelser er i Live", blev den korte Bei tilbagelagt, Kisten hang over Graven, Ferdinand traadte op paa Jordhøien og holdt den trofaste Moders Ligprædiken over den Afdødes Indslingsord, som man fandt understreget i hendes Bibel med den Bemærkning: "Min Gravskrift". Ordene vare: "Du har forløst mig Herre, du trofaste Gud".

Da traadte Pastor Stieg, som vel ikke forgyæves havde sunget Salmen: "Vær trostlig mit Hjerte, bedrøv dig ei mer", i hans Sted, og indviede til evig Hvile de dødelige Levninger af den, som havde været ham den Kjæreste og Nærmeste paa Jorden. Klokkerne begyndte atter at ringe, Klæderne bleve tagne bort, langsomt sænkedes Kisten i Graven, Pastor Stieg saa efter den, da fæstede han tre Haandfuld Jord paa den, de Andre fugte hans Eksempel; Bærerne grebe til Skufferne, dumpt trillede Jorden ned, det lagde sig tungt paa Manges Hjerte,—da lod Orglets Toner, beroligende og opløstende virkede de, og drog Alle hen til den aabnede Kirke. Her blev der, efter Skikken der i Landsbhyerne, atter sunget, derpaa fortaltes den Afdødes Levnet, og til Slutning knælede alle ned, prisede Gud, som havde gjort store Ting imod hende, takkede ham for al den Betsignelse som han gennem hende havde udbredt, bad om Trostab til at føre et gudeligt Liv og om en ligesaa salig Død.

Da man nu gik hjem over Kirkegaarden, tindrede Stjernerne sjelden klart paa Aftenhimmelen. En Anelse om den ukjendte Verdens Skjønhed og Guds Herlighed opsteg i Sjælene, det milde Stjernelys gjød en Følelse af Fred i Hjerterne, der bleve endnu mere styrkede, da man betragtede den med Blomster dækkede Gravhøi, ja det Fredens Barn, hende var den deiligste Lod tilfaldt.

XII.

Af en ret Forsoning saabelfsom af et saligt Dødsleie flyder ny Kraft til det evige Liv. Margareth erfarede dette Sidste, da hun igjen vendte tilbage til Steinfeld. Hun havde fremdeles Meget at bære, men det hed fremdeles hos hende: "Som din Dag er, saa skal og din Styrke være". Dage, Maaneder, Aar forløbe, den gamle Fru Gendenbergs Sådskhed og Mistro blev den samme, og naar Ferdinand undertiden blev heftig og ikke længere vilde taale det, vidste hun altid at berolige ham med milde Ord og vise ham hen til Herren, for hvis Skyld de maatte lide og taale det, omend ikke Kjærligheden til Moderen vilde strække til.

"Margareth, jeg kunde nok holde det ud", mente han engang, "men for dig gjør det mig saa inderlig ondt; jeg havde drømt om at gjøre dig lykkelig, og vilde helst have baa-ret dig i en Blomsterhave paa Kjærlighedshænder gennem Livet, og nu maa du gaa gennem lutter Tidsler og træde paa spidse Torne,—det er virkelig tungt for dig".

Margareth smilede. "For et elskende Hjerter skulde egentlig Intet blive for tungt, uden at gjøre Synd,

men ikke at lide under den", svarede hun.

"Men", sagde Ferdinand, "Moder forleder mig saa ofte til Synd, og jeg har allerede ofte tænkt, at det var bedre, om hun flyttede hen til Enfesædet, da boede hun jo ganske nær os; men vi vare dog adstille. Vi kunde vise hende enhver Kjærlighedsbevisning og Hjælp og vilde kunne have en bedre Samvittighed, jeg idetmindste, thi jeg føler, at jeg ofte forsynder mig imod hende!"

"O, aldrig", raabte Margareth ivrig, "nei Ferdinand", tilføiede hun bedende, "ganske bortseet fra. din Moder, kan det ikke være dit Alvor paa denne Maade at ville gaa af Veien for en Synd. Dit Hjerter bliver ikke derved renset, at du afskjerer dig Anledningen til Synd, da var jo enhver Lyv dydig, som ikke skjæler i Fængslet. Hvor ganske anderledes har ikke Forældrene i Burgdorf sig ad med os, da Marie og jeg i Begyndelsen ikke kunde komme overens; havde de da adstilt os, havde vi vistnok ikke kunnet trætte, men vi vilde heller ikke have lært at kjende vor Synd og overvinde den, vi vilde aldrig have lært at elske hinanden".

"Ja, du har Ret", sagde Ferdinand, "paa en saadan jammerlig Flugt tør ikke en Kristen lade sig finde. O Margareth, hvad skulde jeg vel gjøre, om jeg ikke havde dig?"

"Og jeg, Ferdinand, jeg vil gerne vide, om der findes en lykkeligere Husfru, end jeg er. Din Kjærlighed er mig kosteligere end en hel Have fuld af Roser. Og ved du ikke, at Meslerne kun stikke, naar man gaar af Veien for dem eller uforvarende

berører dem, men griber man dem kun modig fat, da have de tabt sin Braad. Lader os kun gaa glade og frimodige fremad, Moders Hjerte bliver os nok givet, ja, det vil endnu blive Herrens Eiendom".

Gud havde skjæket Ferdinand og Margareth to Børn, Wilhelm og Agnes. En Kilde til usigelig Glæde for Forældrene, men ogsaa Bestemoderens Hjerte følte sig hendraget til Børnebørnene. Noget maa Menneket have at elske, det kan ikke være alene, derfor vælger saa mange enlige, gamle Damer en Stjødhund eller en Kat til Kjelebarn. For den gamle Fru Gendenberg var det ogsaa blevet ensomt i de sidste Aar; sine Børns Kjærlighed forsmaaede hun eller gjengjeldte med onde Ord. De Velkænkende i Landsbyen, der i Begyndelsen havde troet hendes Ord om Tilfidsættelse og slet Behandling, havde lidt efter lidt faaet Vinene op, idet de saa Margareth gjøre Meget, som netop var det Modsatte af Moderens Ord; hendes venlige Væsen og stille-Vand gjorde dem til hendes Venner, der tidligere Intet havde villet vide af hende.—Sandheden fejrede. De flette Veninder, som havde holdt med Fru Gendenberg og ægget hende endnu mere op imod sine Børn, havde lidt efter lidt trukket sig tilbage; Luften i Præstegaarden var dem imod, Omgangen med den gamle Frue frembød lidet tiltrækkende—Verden giver kun saa længe, som den kan tage—de havde aldrig haft hende i Sandhed kjær, derfor bleve de snart trætte af altid at høre de samme gamle Klager gjentages. Ja, ensomt var det blevet for den gamle Kone, nu droges hendes Hjerte

hen til Børnebørnene. Margareth glædede sig og haabede, at hendes Hjerte gennem Børnene skulde drages hen til deres Moder, men ogsaa dette Haab skuffedes, og det syntes, som om kun Sorg og Sammer skulde voxe frem af denne Omgang".

Svor man elsker, vil man ogsaa gjerne blive gjenelsket. Bestemoderen søgte ved Gaver og Slifferier at drage Børnene til sig triumferende, naar En rakte sin Haand ud til hende fra Moderens Arm; hun søiede dem i alle deres Indfald og tog ved enhver Leilighed deres Parti mod Forældrene.

Da de bleve noget større, sagde hun ofte til Margareth i Børnenes Nærværelse, at hun var slem og uretfærdig imod dem, naar hun ikke søiede dem i alle Ting. Margareth søgte saa meget som muligt at holde Børnene borte fra hende; men det var naturligvis en stor Krænkelse for den gamle Kone: "Nu undte man hende ikke engang denne Forværelse mere". Nu satte hun dem op imod deres Moder, og en Dag greb man den lille Wilhelm i en Løgn, som hans Bestemoder havde lært ham. Det var for meget for Margareth. Dette kunde, dette turde hun ikke taale. Børnenes Sjæle vare ligesaa meget værd som Moderens. Alle hendes Forhaabninger vare forsvundne. "O Gud", sukke hun, "jeg vilde blive Missionær og ombende mange Hedninger til Dig, og kan her ikke føre et eneste Hjerte til Dig. Du kjendte mig bedre og vidste, at jeg ikke dueede til at gaa i Missionens Tjeneste". Hun klagede sin Nød for Ferdinand og græd bitterlig, han vidste heller intet Raad, han kunde kun bede med hen-

de. Var da sef Aars vedholdende Kamp og Bøn forgjæves paa denne Sjæl, var den kun sunket end dybere? Saaledes kunde det ikke længere gaa, for deres egen Del kunde Ferdinand og Margareth taale Alt, men Børnens Sjæle turde ikke blive forgiftede. (Sluttes.)

Eghavsøernes Apostel.

Den bekjendte Missionær John Williams blev født i Tottenham i England den 29de Juni 1796. Allerede fra sin Barndom af nød han godt af kristelig Undervisning og Exempel, da hans Moder var en Kvinde med oprigtig og alvorlig Gudsfrøgt, og hans strenge Opmærksomhed ved den huslige Andagt vakte Haab om, at de moderlige Bønner og Formaninger ei vare blevne frugtesløse. I sit fjortende Aar kom han til London og i Tjeneste hos en Fernhandler. Lykkeligvis var han her i sit nye Hjem omgiven af den samme aandelige Paavirkning, som gjorde hans Moders Hus til en Kristi Skole. Hans Livlighed, Raffhed, Dygtighed og Tjenstvillighed gjorde ham snart til Alles Yndling. Men stjønt John Williams nu var en vacker og agtvaerdig ung Mand, fattedes ham dog "en Ting." Svad Barndomsaarene havde lovet, var ikke blevet opfyldt. Sine Blomster, som dengang havde fremkaldt Moderens Haab, syntes ikke at have sæstet dybe Rødder og trivedes ikke. Hun mærkede snart, hvilken Retning hans Sind tog, og sølte med stille Sorg, at hine fromme Indtryk, som hun med saa megen Fryd havde stuet hen til, lidt efter lidt forsvandt. Hun formaaede nu

kun fremdeles at bede for sit Barn og anbefale det til Gud, ligesom hun heller ikke forsømte, naar han paa Selligdagene besøgte Hjemmet, at benytte Leiligheden til at opfriske hine Tanker og Følelser, hvis Træk nu for hvert Aar bleve mere ulæselige. Men disse Bestræbelser syntes ogsaa at være frugtesløse. Hun saa kun altfor klart, at hans Hjerte ikke var ret for Gud, og et tydeligt Mærke herpaa var hans vøgende Ligegyldighed for Søndagen og den hellige Gudsstjeneste. Han elskede nu, ifølge sin egen Bekjendelse, Udspredelser og Fornøielser høiere end Gud, og han drev endogsaa undertiden Spot med Kristennavnet og Kristendommen.

Han var nu 18 Aar gammel. Med Sorg og Betyrning lagde hans kristelige Venner Mærke til, at han, efter at være dragen ind i de saakaldte udfyldige Fornøielser, kom i forførende Selskaber og sluttede sig som Kamerat til nogle yderst letfjindige unge Mænd. Hans Hjerte syntes voldsomt at synke ned i en Forhærdelses- ja Forstokkelsestilstand, og hans Stilling var saaledes frygtelig. Selv den fromme Moders Bønner vare blevne for svage til at holde ham tilbage; men dog bad hun uafsladeligt for ham, og Herren hørte

Hendes Raab. Det skede saaledes:

I Overensstemmelse med, hvad der nu var hans almindelige Sædvane, havde John Williams besluttet med nogle af sine Ligefindede at tilbringe en Søndagsaften i et Værtshus, som laa i Nærheden af hans Herres Bolig. Men lykkeligvis mødte ei hans flygtige Kamerater paa bestemt Tid. Havde de været saa nøiagtige, som han selv, vilde ogsaa denne Søndagsaften være bleven tilbragt i Sus og Dus. Medens han nu drev frem og tilbage udenfor Værtshuset, harmfuld saavel over Kameraternes Møleri som ved at blive iagttaget af Folk, der ilede til Guds Hus, kom hans Værtinde forbi, gjenkjendte ham ved Lygteskinnet og spurgte ham om Aarsagen til, at han gik der. Denne tilstod han aabenhart og udtalte samtidigt sin store Ergrelse over Stuffelsen. Med velment Svrighed søgte hun at overtale ham til at følge med hende til Moorfields Kirke, hvori han ogsaa indvilgede, maaste snarere for at glemme sin Gærme, end af nogen bedre Grund. Faa have viselig nogenstunde gaaet ind i Guds Hus mindre forberedt til at høre Gavn af Gudstjenesten. Prædikanten tog denne Aften til Text dette vigtige, alvorfulde Spørgsmaal: "Hvad gavner det Mennesket, om han vinder den ganste Verden, men tager Skade paa sin Sjæl? Eller hvad Vederlag kan et Menneske give for sin Sjæl?" (Matth. 16, 26). Med Liv og Aand, med Klarhed og Kraft talte Præsten herom, og Ordet traengte sig med Overbevisningens Magt ind til vor unge Tilhørers inderste Sjæl. Dette var en Aften, som var værd at mindes, og den

blev ogsaa erindret med Liv og Lyst, med Gavn og Betsignelse. Da John Williams for anden Gang var færdig at forlade sit Fædreland for at forkynde Evangeliet blandt Hedningerne paa Sydhavsøerne, ytrede han i sin Afstedstale fra den samme Prædikestol herom: "Det er nu 24 Aar siden, at jeg som en letsindig Yngling af en ædel Veniade blev beoerget til at gaa herhen for at høre Guds Ord. I denne Stund ser jeg Døren, hvorigennem jeg traadte ind, saavel som Stedet, hvor jeg satte mig; alle Omstændigheder ved dette mit Livs vigtigste Tidspunkt ere levende indprentede i min Sjæl. Jeg føler Indtrykket af den salvesfulde Tale, som den udmærkede Pastor East holdt denne Aften. Den Helligaand virkede gjennem dette Ord saa kraftigt paa mit Hjerte, at jeg forlod og skyede alle mine letsindige Selskabsbrødre." Men dette var ikke den eneste Virkning; senere skrev han: "Min Sjæls Dine aabnedes, og jeg skuede de underfulde Ting i Guds Lov. Jeg benyttede flittigt Naademidlerne, og jeg saa det Skønne og Sande i Kristendommen, som jeg aldrig havde set før. Min Kjærlighed til Gud og hans Ord tiltog, og jeg tør tilføie med Apostelen, at jeg vovede i Naade og i Kundskaben om min Herre og Frelser Jesus Kristus." — Det Gamle var forbigaagent, Alt var bleven Ny. Fra den Stund af lagde denne unge Discipel stor Sjælsstyrke for Dagen; hans levende Tro viste sig virksom i Gjerninger, og hans tidlige Gudsfrugt bar Præget af den Simpelt, Oprigtighed og Fasthed, som i saa høi Grad udmærkede og prydede hans senere Liv.

Han virkede i lang Tid som Missionær paa Sydhavsbøerne, og hans Virksomhed var uafbrudt ledsaget med overordentlig Velsignelse. Da hans Værk "Missionens Fremgang og Frugt paa Verne i Sydhavet" i 1837 udfom, blev Bogen meget træffende af en engelsk Biskop kaldet "et nyt Kapitel af Apostlernes Gjerninger." Da om der end ikke ved denne nye Apostels Kaldelse var nogen synlig Aabenbarelse af den opstandne Frelser, som det, der stændede den unge Paulus paa Veien til Damaskus, saa var det dog Herren, som ved sit kjærlighedsfulde Forsyn styrede og brugte den simple Fildragelse hin Søndagsaften til at vende hans Sind og Lanke bort fra Verden med dens forføjelige Lyst, forat han skulde rejse langt bort og udbiede Kristi Rige. Den Gjerning, hvortil han sølte sig kaldet, sluttede han først, da han faldt under den Vildes Kælle paa Kysten af Den Croomanga den 20de November 1839. — Med al Rette bærer han Navn af Sydhavsbøernes Apostel.

Vi ville heitil knytte et Par Fortællinger o.n. hvorledes Gud drog ind i Hedningernes Hjerter.

"Saa ofte jeg reiste imellem to af vore Missionsstationer paa Den Koratonga", siger Williams, "tildrog en stakkels Krøbling sig min Opmærksomhed. Han havde mistet begge sine Ben, og hver Gang han saa mig, vaskede han mig glad i nøde paa Knæerne. "Velkommen, du den allerhøieste Guds Djener", udraabte han, "du har bragt Lyset til derne mørke D, og dig h-ve vi at takke for Frelsens Ord." Synet af denne Mand rørte mit Hjerte. En sigteelig Sygdom havde fortæret hans

Hænder og Fødder, saaat han kun med stor Møie kunde bevæge sig paa Knæerne. Men desuagtet var han særdeles arbeidsom og holdt ikke alene sin Hytte i god Stand, men forskaffede ogsaa sin Kone og sine tre Børn det Nødvendige til Livsophold. Til at omgrave Jorden brugte han istedetfor Spade et tilspidset Stykke Egtræ. Paa dette trykkede han med Vægten af sit hele Legeme, jævuede Jorden og plantede deri med Stumperne af sine Arme. Efter hans venlige Hilsen spurgte jeg ham, hvad han da vidste om Frelsens Ord. "Jeg ved", svarede han med hjertelig Frimodighed, "at Jesus Kristus er kommen til Verden for at gjøre Synderne salige." Paa mit Spørgsmaal, hvad han da vidste mere om Jesus Kristus, gav han til Svar: "Jeg ved, at han er Guds Søn og døde paa Korset under store Smertter for at ufslette Menneskeres Synder med sit Blod, redde deres Sjæle fra Fordærvelse og i Himmelen gjøre dem evigt salige." — "Komme da alle Mennesker efter Døden i Himmelen?" spurgte jeg. "Nei", svarede han, "kun de, som af Hjertet tro paa den Høire Jesum, give Synden Afsted, bede til Gud og nu leve for ham." — "Du beder visse- lig ogsaa?" vedblev jeg. "O ja", sagde han, "jeg beder steds, naar jeg omgraver min Jord, men isærdeles- hed tre Gange om Dagen og holder med min Familie Morgen- og Aftenandagt." — "Hvad beder du da om, min kjære Mand?" spurgte jeg ham. "Jeg siger: O Herre, jeg er en stor Synder og kan kun ved Jesu Kristi Blod blive renset fra min Synd; giv mig min Frelasers Retfærdighed, at den maa pryde mig, og skjænk

m'a ogsaa Jesu Kristi gode Mand, at den maa undervise mig og gjøre mit Hjerte godt, saaat jeg ogsaa bliver saadan En, som ligner Jesus og kommer i Himmelen, naar jeg dør."

— "Det er retteligt bedet", sagde jeg, "men hvorledes er du da kommen til saadan Erkjendelse?" — "Ved hvem Anden kan jeg have faaet den end ved dig? Du har jo bragt Frelsens Budskab til vor D" — "Det er sandt", svarede jeg, "men jeg mindes ikke, at jeg nogenstunde har seet dig ved vor Undervisning eller ved vor Gudstjeneste; hvorledes kan du da være kommen til denne Erkjendelse?" — "Jo, det kan jeg let sige dig. Naar Folket vendte tilbage fra Gudstjenesten, sad jeg ved Reien og sigtede af Embær, som gik forbi, en Vid af det Død, som de havde hørt. Den ene gav mig et Stykke og den Anden et andet. De to samlede jeg sammen i mit Hjerte, tænkte derover og bad til Gud, at han vilde opløse min Færskand at jeg ogsaa maatte lære at forstaa lidt af hans Ord." — "En fradan Tilger havde jeg aldrig før truffet paa", siger Williams videre. "Hans Erkjendelse vakte Forundring og Glæde hos mig; og fra nu af gik jeg sjelden forbi hans Høje uden at have en for min Tro styrkende Samtale med ham."

Paa Rajatea, en af Selst-besørerne, kenede den gamle, blinde Kriger Me. Før havde han ved sin Mildhed og Grnsomhed været en Stræk for Alle, men Evangeliet havde ndruittet ham med Selvojnagtelsen. Han gik og gjort ham from som et Lam.ilag et han var blind, mødte han dog stadig frem i Missionskolen for de Vogne Kl. 6 om Morgenen, hørte med

streng Opmærksomhed til og beba-rede i Huskommelsen, hvad der sagdes og læstes for ham. Saaledes blev han godt kjendt med det Nye Testamente. Da Williams i 1830 fra en længere Missionsreise kom tilbage til Rajatea, hørte han til sin Bedrøvelse, at den gamle Me saa syg og var Døden nær. Han gik derfor strax til ham og taltale ham saaledes: "Min kjære Me, det gjør mig meget ondt at gjenise dig saa srag og daarlig." Me kjendte oieblikkelig den ham fra kjære Næst og svarede glad: "Er det dig, den levende Guds Præst? Nu da jeg endnu engang hører din Næst, nu dør jeg glad. Jeg var saa bange, at jeg skulde dø, før du kom." Nu spurgte Williams efter, om han blev ordentlig pleiet og forsynet med, hvad han trængte til. Herpaa svarede den Gamle, at han ofte led Hunger, da hans Naboer, som endnu vare Hødinge, saasnart han var bleven syg, havde taget hans Jord i Besiddelse. Paa Missionskerens Sværsmaal, hvorfor han ikke havde flaget for Hødingen eller henvendt sig til sine kristelige Brødre om Bistand, gav han det følgende Svar: "Jeg frøgtede for, at Folk skulde falde mia en Dretuder og Ragtaler og tale ilde om min nye Religion og jeg tænkte, at jeg hellere vilde lide Hunger eller dø end give Auleddning til, at Kristi Narn blev spottet." Da Williams derpaa spurgte, om nogen af Brødrene flittigt besøgte ham og læste for ham, svarede han bekræftende, men søjdede til: "De komme dog ikke saa ofte, som jeg kunde ønske; imidlertid er jeg ikke ene; thi jeg har mange Børn af Vorherre. Han og jeg talte netop

med hinanden, da du kom til mig." — "Og hvad talte I da om?" spurgte Williams. "Jeg bid om at maatte vandre herfra og være med Kristus, hvilket er meget, meget bedre." — "Nimeligvis vil denne din Sygdom ogsaa ende med Døden", hrede Williams, "og naar du da skal staa for Guds Aalyn, hvorpaa vil du da grunde alt dit Haab?" — Da svarede Me: "Jeg har denne Morgen haft megen Uro og Angstelse; men nu er jeg fro og lykkelig. Jeg saa et uhyre Bjerg med bratte Eider, som jeg søgte at klatre opad; men da jeg var kommen temmelig langt op, gled jeg og styrtede ned igjen. Udmattet af Kummer og Møje gik jeg et Stykke bort dervra, satte mig ned og græd, og idet jeg græd, saa jeg en Blodsdraabe falde paa Bjergget, og i et Dieblif var det forsvundet." Williams bad ham fortælle sig, hvortledes han havde fortaet dette mærkeverdige Syn. Og den Syge vedblev: "Dette Bjerg var mine Synder; Blodsdraaben, som faldt dervaa og opløste det var en Draabe af Jesu dyrebara Blod, hvorved mine Synders Bjerg maatte smelte bort og forsvinde." Da frydede Missionæren sig inderligt over, at han søgte sin egen Synd og Skyld saa dybt og skattede Kristi Fortjeneste saa høit, og at han, sjønt legemlig blind, dog med Aandens Gave kunde stue et saa herligt Syn. Williams flutter sin Fortælling om den gamle Kriger saaledes: "Jeg var hos ham, da han drog sit sidste Aandedraet. Under dette Besøg trøstede og styrkede han sig med mange herlige Bibelsprog; og da han havde udtraabt: "Død, hvor er din Braad!" — svigtede Stemmen ham, hans

Die brast, hans Haand sank mat ned, og hans Sjæl gik hen at være hos den Frelser, hvis Blodsdraaber havde bortsmettet hans Synders Bjerg. Dybt bevæget gik jeg bort og bad, at mit Endeligt maatte vorde som hans."

Da Beboerne af Den Koratonga erholdt Sørgedistakbet om Williams's Martyrdom, anlagde de Alle Sørgeskæder for et helt Aar og opreiste ham to kostbare Vindestøtter af Korallblokke. Endnu den Dag idag sørg r Koratonga over sin Williams, og de Døende fryde sig ved Tanken om at faa se ham igjen der, hvor ingen Sorg eller Dø er. Lig-saa trofast bevares Mindet om ham paa Skibpladserne. Hørende er den Taknemmelighed, hvormed disse Døere i sine Hjerter bære sin første Missionær, der gjorde en Ende paa deres stadige Krige og i enhver Hensende bragte Fred. For nogle Aar siden, da Williams allerede havde hvilet i sin Grav i henoed tyve Aar, reiste en Missionær sammen med flere Indfødte om Natten til Aana. Den rause Nat, det klare Maanestjn og Havets Stillehed aabnede de Døendes Mund; de begyndte at synge. Først sang En: "Søftfulde vare Frugterne, og rige stode Plantningerne paa Aana. Men der kom Krigere fra Manono og ødelagde Frugttræerne, og der var Hunger i Landet." Da faldt Alle ind i Kor: "Men Williams bragte Evangeliet. Nu ere attr Frugterne søftfulde og herligt staa Plantningerne paa Aana." En anden Stemme sang: "Vakre vare vore Huse i Aana; men der kom Krigere fra Manono og forstyrrede dem, og vi maatte flygte til Bjergene."

Atter faldt Alle ind i Kor: "Men Williams bragte Evangeliet til Samoa, og nu hvile vi i Fred i Ana." En tredje Stemme sang: "Klare vare Strømmene, som fløde i Ana; men Krigere fra Manons kom og farvede dem med Blod." Og Alle sang: "Men Williams kom og bragte Evangeliet til Samoa, og nu ere Strømmene ajennemfjgtige og klare, de, som flyde i

Ana." — Sandelig, et Navn, der saaledes mindes i Natens Stilhed, er indskrevet i Folkets Hjerter. Ved Efterretningen om hans Død strømmede der fra alle Kanter Kjærligheds-gaver ind til hans dyrebare Enke og vogede til en saadan Sum, at hun ikke alene havde rigelig nok for sig og sine umyndige Børn, men havde ogsaa mangen "Enkeskjærv" tilovers for trængende Mennesker Missionen.

Mexiko og dets Oldtid.

(Efter Prescott.)

(Fortsættelse.)

Men Gudsiemedet or de aztekiske Stateindetninger og det, mod hvilket den private Opdragelse og offentlige Udsæviensinger lige meget vare rettede, var Baalenhaandverket. I Mexiko, som i Ueyven, dulte Krigeren den høieste Anseelse med Præsten Kongen maatte, som vi haae seet, være en eifaren Krigsmand. Aztekernes besyttende Guddom var Krigsguden. Et af de vigtigste Die med der s Arias'ogter var at samle Hefatomber af Jangter til hans Altare. Den Soldat, som faldt i Slaget, førtes øieblikkelig hen i den ubestribelige Uffsalibeds Egne i Solens lyse Boliger. Enhver Krig blev derfor et Korstog, og bejsælet af et religiøst Sværmeri, liøefom forðum Saracenerne eller den kristne Korsfarer, værnedes Krigeren ikke alene til at foragte Faren, men søgte den

endogsaa for at vinde Martyrdømmens uforgjængelige Krone. Saaledes fiade vi den samme Tilfændelse virke i de mest modfattede Dele af Nordfloden, og Afiateren, Europæeren og Amerikaueren lige alvorligt paa-falde Religionens hellige Navn ved Udøvelsen af menneskeligt Slagteri. Krigsforligsaamaalet forhandlede i en Raadsforsamling, bestaaende af Kongen og hans fornemste Adelsmænd. Forinden Krigen erklæredes, i ndtes Gesindter for at opfordre den fiendtlige Stat til at modtage de mexikanske Guder og at betale den sædvanlige Tribut. Gesandternes Personer ansaaes for hellige i hele Anahuac. De indlogeredes og bewærtedes i de store Byer paa offentlig Bekostning og modtoges overalt med stor Høflighed, saalænge som de ikke afvege fra den alfare Wei, der førte

til deres Bestemmelsessted; saasnart de forlode den, forbrøde de sine Nettigheder. Dersom Gesandtskabet blev frugtesløst, affendtes en Udfordring eller en aaben Krigserklæring; fra de erobrede Provindser, som altid underkastedes Krigstjenesten ligesaa vel som de ogsaa maatte betale Skatter, udfikres Tropper, og den kongelige Hær be-lyndte sit Tog i Almindelighed med Monarken i Spidsen.

De ærefulde Hyrster benyttede de samme Virkemidler som anvendtes af de europæiske Monarker for at vække sine Undersaatters Ærgjerrighed. De indrettede forstjellige frigeriske Kløster, hvoraf enhver havde sine Forrettigheder og særskilte Udmærkelsetegn. Der synes ligeledes at have beinaaet et Stogs Ridderverdighed og underordnet Grad, som var den simpleste Belønning for frigerisk Tapperhed, og den, som ikke havde opnaaet den, havde ikke Lov til at bruge Prydelser paa sine Arme og sin Person, og maatte gaa flædt i et grovt, hødt Slags Tøi, som forferdigedes af Aloens Traade, og faldtes Meqaen. Endog Medlemmerne af den kongelige Familie vare ikke undtagne fra denne Lov, som minder om de kristne Ridders Skik, at bære glatte Kjønninger eller Skjolde uden Mærker, indtil de havde udført en eller anden overordentlig Heltedrift. Sjønt Krigsklasserne stode aabne for Alle, er det dog sandsynligt, at de for det Meste kun udfyldtes med Personer af Stand, som paa Grund af sin foregaaende Opdragelse og sine Forbindelser vare istand til at vise sig i Marken med særdeles Fordele.

De fornemste Krigeres Drægt var malerisk, ja ofte pragtfuld. Deres

Legemer vare bedækkede med en tæt sluttende Troie af stift Bomuldstøi, som var saa tyk, at den var uigjennemtrængelig for den indianske Krigskunsts lette Kastevaaben. Dette Klædningsstykke var saa let og hensigtsmæssigt, at det ogsaa optoges af Spanierne. De mægtigere Høvdinger vare undertiden, istedetfor dette Bomulds-Harnisk, en Brojse af tynde Guld- eller Sølvplader. Ovenpaa det bares en Kappe af det glimrende Hjørarbejde, hvori de udmærkede sig. Deres Hjelme vare underiden af Træ, i Skikkelse af Dyrehoveder, og undertiden af Sølv, paa hvis Top vaiede en Kusk af brogede Hjør, besat med kostbare Stene og Smykker af Guld. De bare ligeledes Halsbaand, Armbaand og Ørenringe af de samme kostbare Bestanddele. Deres Hære vare inddelte i Afdelinger paa otte tusinde Mand, disse igjen i Afdelinger paa tre eller fire hundrede, hver under sin egen Anfører. Det nationale Varnet, som er bleven sammenliant med det gamle romerske, fremviste i sin Baldyring af Guld og Hjørarbejde Statens Vaabenmærke, der tydede hen paa dens Navn, som, da baade Personers og Stæders Navne vare laante fra en eller anden legemlig Genstand, let kunde adtrykkes ved hieroglyfiske Sindbilleder. Afdelingerne og de mægtige Høvdinger havde ogsaa deres særskilte Bannere og Mærker, og deres brogede Hjørbaanders prunkende Farver gave Skuet en blændende Glans. Deres Krigskunst var saaledes som den findes hos enhver Nation, hos hvorm Krigene, sjønt et Haandværk, endnu ikke har havet sig til Ringen af en Videnskab. De roffede frem, syngende og raabende deres Krigs-

raab; raadt angreb de Fienden, trak sig ligesaa hurtigt tilbage og gjorde Brug af Daghold, pludselige Overrumplinger og en Guerillakrigs lette Skjærmydsler. Dog var deres Krigstugt af den Bestaafenhed, at den fremfaldte de spanske Erobreres Lovtaler. "Det var et smukt Syn", siger en af dem, "at se dem sætte sig i Bevægelse, idet de Alle saa lystigt og i en saa beundringsværdig Orden drog fremad." I Slaget bestræbte de sig ikke saa meget for at dræbe sine Fiender som for at tage dem tilfange, og de skalperede aldrig, lig de andre amerikanske Stammer. En Krigers Tapperhed bedømtes efter Antallet af hans Fanger, og ingen Løsesum var stor nok til at frelse det til Døden indviede Offer. Deres Krigsloggivning bar det samme alvorlige Præg som deres andre Love. Ulydighed straffedes med Døden. Ligeledes var der Dødsstraf for, naar en Krieger forlod sin Fane, angreb Fienden, før end Tegnet var givet, eller tilnænde sig en Andens Bytte eller Fanger. En af de sidste tezkufanske Fyrster lod i gammel romersk Aand to Sønner — efterat have helbredet deres Saar — henrette, fordi de havde overtraadt den fidsnævnte Lov. Jeg kan ikke undlade her at omtale en Indretning, hvis Indførelse i den gamle Verden henregnes til Kristendommens velgjørende Frugter. Høspitaler anlagdes i de største Byer til de Syges Helbredelse og til vedvarende Tilflugtssteder for de lemlæstede Krigere; de bestyredes af Læger, "som vare saa langt bedre end de i Europa", siger en gammel Kronikefriver, "at de ikke trak Helbredelsen i Langdrag for at Betalingen skulde blive høiere."

Heraf kan det da sees, at de aztekiske og tezkufanske Stammer vare frede langt forud i Civilisation for Nordamerikas omvandrede Folkstammer. Den Grad af Civilisation, de havde opnaaet, naar hensees til deres Samfundsindretninger, antages ikke at have staaet meget tilbage for den, Angelsaxerne havde naaet under Alfred. Med Hensyn til dens Natur kunde de bedre sammenlignes med Ægypterne, og Underjøgelsen af deres Dannelselse og sociale Forhold vil maaske frembyde endnu stærkere Lighed med dette gamle Folk. De, som kjende Nutidens Mexicanere, ville have vanskeligt ved at fatte, at denne Nation nogenstunde har været istand til at udtænke den oplyste Samfundsorden, som vi nu have betragtet. Men de burde erindre, at de i vore Dages Mexicanere kun se en overvunden Slægt, der er ligesaa forfjellig fra sine Forsædte som Nutidens Ægyptere ere fra dem, der byggede — jeg vil ikke sige de smagløse Pyramider — men de Templer og Paladser, hvis storartede Leaninger ligge strøede paa Nilens Bredder i Luxor og Karnak. Forfjellen er ikke saa stor som den imellem Oldtidens Græker og hans vanslegete Efterkommer, der slentret omkring mellem hine Kunstens Mesterwerker, som han neppe har Sands nok til at beundre, og taler det samme Sprog som hine Literaturens endnu usorgjængelige Mindesmærker, hvilke han neppe besidder Evne til at fatte. Og dog indaander han den samme Luft, opvarmes af den samme Sol, ernæres af den samme Jord som de, der faldt ved Marathon og vandt Seierstegnene ved de olympiske Lege. Det samme Blod, som flød i deres

Arer, flyder i hans, men Aarhundreders Tyranni er gaaet hen over ham, han tilhører en overvunden Slægt.

Den amerikanske Indianer har noget eiendommeligt Kjødent i sin Natur. Han gyser instinktmæssigt tilbage for en fremmed Gaands haarde Berørelse. Selv naar denne fremmede Indflydelse reiser sig i Stikkelse af Civilisation, synes han at synke under for den og hentørres. Saaledes er det gaaet med Mexicanerne. Under det spanske Herredømme er deres Antal i Stilhed smeltet hen, deres Kræfter nedbrudte; de betræde ikke længere sine Bjergsletter med sine Forsædres selvbevidste Uafhængighed. I deres vaklende Skridt og blide, tungsindige Udseende læser man den overvundne Slægts sørgelige Karaktertræk. Menneskelighedens Sag har vistnok vundet; de leve under en bedre Lovgivning, en mere sikret Rolighed, en renere Tro; dog alt dette nytter ikke. Deres Civilisation var af det kraftige Præg, som tilhører Orkenen. Aztekernees vilde Dyrer vare ganske deres egne; de negtede at underkaste sig den europæiske Dannelse, at blive podede paa en fremmed Stamme. Deres hvide Stikkelse, Gudfarve og Ansigtstræk ere i det Væsentlige de samme; men Nationens moralske Sættende, Alt, hvad der begrundede deres Eiendommelighed som Folk, er udslettet for stedse.

Aztekernees borgerlige Samsfundsorden er saa nøie forbunden med deres Religion, at det, uden at forstaa denne, er umuligt at danne sig rigtige Begreber om deres Regjeringsform og deres sociale Indretninger. For Diebliffet vil jeg her forbigaa

nogle mærkverdige Sagn, som har en høist paafaldende Lighed med dem, der findes i den hellige Skrift, og forsøge at give et kort Omrids af deres Gudelære og deres omhyggelige Foranstaltninger for at bevare en national Gudsdyrkelse. Gudelæren kan betragtes som Religionens Poesi, eller maasse snarere som den poetiske Udvikling af det religiøse Princip i en primitiv Tidsalder. Det er det uoplyste Menneskes Bestræbelser at forklare sig Livværelsens Gaader og de hemmelige Kræfter, hvorved Naturen udøver sin Vidskomhed. Skjønt en Frugt af ensartede Samfundstilstande, maa dens Karakter aføge i Overensstemmelse med de raa Stammers, hos hvilke den opstaar, og den barbariske Gøther, som drak Mjød af sine slagne Fienders Hjerneskal, maatte have en ganske anden Gudelære, end den kvindeagtige Indsødt paa Hispanjola, som i Styggen af sine Bananatræer fordrev Eiden med orkesløse Udspreddelser. Ved at betragte Aztekernees religiøse System, forbauses man ved dets tilsyneladende Mangel paa Sammenhæng, ligesom om en Del af det var udgaaet fra et mere dannet, for mildere Paa-virkninger modtageligt Folk, medens Resten aander uforanderlig Naahed. Man kommer derved ganske naturligt til at tænke sig to særskilte Slæder og bestyrkes i den Anstuelse, at Aztekerne efter sine Forgjængere havde arvet en mildere Tro, paa hvilken deres egen Gudelære siden efter indpodedes. Den sidste blev snart den herskende og gav de overvundne Folketsædvs Troesbetjendelser sin mørke Farve, — hvilke Mexicanerne ligesom de gamle Romere

villigt synes at have indlemmet i sine egne, — indtil den skumle Overtro trængte frem til de yderste Grændser af Anahuac.

Aztekerne anerkjendte en Universets øverste Staber og Herre. De tiltalte ham i sine Bønner "som den Gud, ved hvem vi leve", "den Allestedsnærværende, som kjender alle Tanker og giver alle Gaver", "uden hvem Mennesket er Intet", den usynlige, ulegemlige, ene Gud af fuldkommen Fuldkommenhed og Menhed, under hvis Vinger vi finde Soille og et sikkert Værn. Disse opbyiede Egenstaber tyder hen paa en ikke uriglig Forestilling om den sande Gud. Men Begrebet om Enhed — om et Væsen, hos hvem William er Handling, som intet Ding har for underordnede Tjenere til sine Planers Udførelse — var altfor simpelt eller for storartet for deres Forstand, og som sædvanligt søgte de Hjælp hos en Flerhed af Guddomme, der raadede over Elementerne, Aarstidernes Omkvæb og Menneskets forskjellige Bestjæftigelser. Af saadanne Guddomme var der tredten Overguder og mere end to hundrede Underguder, af hvilke hver især havde sin iærskilte Festsdag eller Høitid. I Epidfen for dem Alle stod den syngelige Quix lopotchi, den megikante Mars, njont det er en Uætsfædighed mod denne Oldtidens helligmodige Krigsgud at sammenligne ham med dette blodtørstige Uhyre. Dette var Nationens Statsgud. Hans fantastiske Billede var overlæst af kostbare Smykker. Hans Templer vare de anseeligste og helligste af alle de offentlige Bygninger, og i enhver By Njaget dampede hans Aære af Blodet af Menneskeofre.

En saadan Overtro maa i Sandhed have haft den sørgeligste Indflydelse paa Folkets Karakter.

En langt interessantere Personlighed var Quezalkoatl, Luftens Gud, en Guddom, som urder sit Ophold paa Jorden underviste de Indfødte i Metallernes Brug, i Agerdyrking og Regjeringskunst. Han har uden tvivl været en af disse Menneskeslegtens Velgjørere, der ere blyndede af Eitelkommernes Taknemmelighed. Under ham blyndede Jorden af Frugter og Blomster, uden at den behøvede at dyrkes. Et enkelt Maisag var saa stort, at det var med Møie et Menneske kunde bære det. Bomulden antog af sig selv, idet den voksede, den menneskelige Kuakts rige Farver. Luften var opfyldt af berusende Bellugt og Fuglenes vundige Sang. Det var, i Korthed sagt, de lykkelige Dage, som har en Blads i saa mange af den gamle Verdens Folkesæders mythiske Systemer. Det var Anhuakts Guid Alder. Af en eller anden uforklaret Grund paadrog Quzalkoatl sig en af Overgudernes Brede og blev tvungen til at forlade rødet. Underveis standiede han i Staden Cholula, hvor et Tempel blev indviet til hans Gudsopkræft, og dets mægtige Ruiner udgjør endnu en af de interessante Oldtidslevninger i Mexiko. Da han naaede Kysten ved den megikante Golf, tog han Afsked med sine Vedsagere, idet han lovede, at han og hans Efterkommere atter senere vilde besøge dem, og derpaa, sættende sig i sin af Slangekind forfærdigede Drull baad, begav han sig paa Jarten over det store Ocean til den bellandede Elapallan. Han sagdes at have været meget høi

af Vægt, med hvid Hud, langt, mørkt Haar og et bølgende Skjæg. Mexikanerne ventede tillidsfuldt paa den belgjørende Guddoms Tilbagekomst, og dette mærkelige, i deres Hjerter med dyb Kjærlighed bevarede Sagn, forberedte, som det siden viste sig, Veien for Spaniernes fremtidige Held.

Vi have ikke Plads for flere Enkeltheder angaaende de mexikanske Guddomme, af hvilke Manges Egenstaber vare nviagtigen bestemte, da de i regelmæssig Følgerække stige ned lige til Husguderne, hvis smaa Billeder fandtes i den ringeste Hytte. Aztekerne havde den samme Nysgjerrighed, som er fælles for alle Mennesker paa næsten ethvert Standpunkt af Civilisation, efter at løste Sløret, d. r. tilhyller den gaadefulde Fortid og den endnu langt gaadefuldere Fremtid. Ligesom den gamle Verdens Folkesærd søgte de en Lettelse mod den trykkende Forestilling om Evigheden ved at opløse den i bestemte Kredsløb eller Tidrum, hvert af flere tusinde Aars Varighed. Der var fire saadanne Kredsløb, og ved Slutningen af ethvert af dem fejedes den menneskelige Slægt, ved et af Elementernes Virksomhed, bort fra Jorden, ligesom ogsaa Solen sluktedes paa Himlen for at blive tændt paany. De forestillede sig tre forskellige Tilværelsestilstande i det tilkommende Liv. De Døde, som indbefattede den største Del af Menneskeslægten, skulde affone sine Synder paa et Sted, hvor der herskede et evigt Mørke. En anden Afdeling, som ikke havde nogen anden For tjeneste end den at være død af visse vilkaarligt valgte Sygdomme,

skulde nyde en negativ Tilværelse af ørtesløs Tilfredshed. Den fornemste Plads var, som hos de fleste krigerske Nationer, forbeholdt de Helte, som faldt i Slaget eller ved Offerkniven. De bragtes strag op til Solen, som de ledsagede med Sang og Rordandse paa dens lyse Vandring over Himmelen, og efter nogle Aars Forløb skulde deres Aander besjæle Skyerne som Sangugle med pragtfulde Fjer, og juble mellem Blomster og Bellugt i Paradisets Have. Saaledes var Aztekernes Himmel mere forsinet i sit Præg end den mere dannede Hednings, hvis Ellysium kun afspejlede dette Livs krigerske Idretter eller sandselige Fornøielser. I alt dette, der er saa stridende mod de for de vilde Azteker saa naturlige Forestillinger, ser man Vidnesbyrdene om en høiere Civilisation, som de havde arvet fra sine Forfædre i Landet. Vort Rum tillader os kun en kort Gentydning til en eller to af deres mest interessante Ceremonier. Naar en Person var død, blev hans Lig klædt i de for hans Skytsgud særegne Klædningsstykker. Det overstrøedes med smaa Stykker Papir, der virkede som Tryllemidler mod Fæerne paa den mørke Vei, han nu skulde tilbagelægge. Dersom han var rig, ofredes en Mængde Slaver ved hans Ligbegjængelse. Hans Lig blev brændt, og Asken, der blev opsamlet i en Krukke, gjemtes i et af Værelserne i hans Hus. Her har man efter hinanden Katholikens, Muselmanens, Tartarens, Grækerens og Romerens Skikke, mærkelige Overensstemmelser, der kunne vise, hvor forsigtig man maa være med at antage Slutnin-

ger, der ere grundede paa Ligheden.

En endnu mere paafaldende Overensstemmelse med kristelige Skikke kan spores i den Ceremoni, hvormed de gavede sine Børn Navne. Barnets Læber og Bryst blev overgædt med Vand, og "Herren bønfaaldtes om at tillade de hellige Draaber at bortvadske den Synd, der var givet det førend Verdens Skabelse, saa at Barnet kunde fødes paa ny." Man mindes om kristelige Dogmer ved mere end en af deres Bønner, til hvilke de brugte regelmæssige Formularer. "Vil Du, o Herre, udflette os for bestandig?" "Er denne Straf bestemt, ikke til vor Forbedring men til vor Undergang?" Fremdeles: "Tidel os af Din Misfandhed Dine Gaver, som vi ikke er værdige til at modtage for vore egne Fortjenesters Skyld." "Godd Fred med Alle", hedder det i en anden Bøn, "bær Forurettelsen med Idmæghed, Gud, som ser, vil hæbne dig." Disse rene og ophøjede Grundsætninger ere vistnok blandede med andre af et barnagtigt, ja endog raat Præg, som tyder paa den Forvirring i de moraliske Begreber, som er saa naturlig i Civilisationens Tusmørke. Man kan heller ikke vente at finde i en saadan Samfundstilstand saa ophøjede Lærdomme som de, der indskærpes i den gamle Filosofies oplyste Lovbøger.

Men sjønt den aztekiske Gudelære Intet havde erholdt af Digterens skjønne Opfindelser eller af Filosofiens Forfinelse, saa skyldte den dog meget til Præsterne, som jeg før har omtalt, der forsøgte at blænde Folkets Indbildningskraft ved det mest formelle og pragtfulde Ceremo-

niel. Præstestabets Indflydelse maa være størst i en usuldkommen Civilisationstilstand, hvor den optager Tidens hele farvelige Kundskab i sin egen Klasse. Dette er isærdeleshed Tilfældet, naar Kundskaben er af det vægte Slags, som mindre beskæftiger sig med Naturens virkelige Særshyn, end med den menneskelige Overtroes fantastiske Blændverker. Til disse henhøre Stjernethdning og Spaadoms Kunst, i hvilken de aztekiske Præster vare vel indviiede, og medens de syntes at holde Nøglerne til Fremtiden i sine egne Hænder, indgave de det uvidende Folk Følelsen af en overtroist Væsen, som vistnok var større end den nogensinde har været i noget andet Land, endog i det gamle Egypten. Præsteklasse er meget talrig, som kan sees af den Omstændighed, at fem tusinde Præster vare ansatte i en eller anden Egenkab ved det fornemste Tempel i Hovedstaden. Denne talrige Klasse forstjellige Grader og Bestillinger vare inddelte med stor Nøiagtighed. De, som vare bedst øvede i Musik, overtog Ledelsen af Korene. Andre ordnede Høitiderne overensstemmende med Kalenderen. Atter Andre forestod Ungdommens Opdragelse, og Nogle havde de hieroglyphiske Malerier og mundtlige Sagn i sin Værg, medens de afsthyelige Ceremonier ved Dyringerne vare forbeholdte Standens fornemste Medlemmer. I Epidfen for den hele Klasse stode to Ypperstepræster, der, som det syntes, vare valgte blandt Standen af Kongen og de fornemste Adelsmænd, uden Hensyn til Fødsel, men alene paa Grund af de udmærkede Egenfaber, de havde ud-

vist ved sin foregaaende Opførelse i en underordnet Stilling. De vare lige i Værdighed og var kun Eneherskeren underordnet, der sjelden satte nogen Beslutning i Sager af offentlig Vigtighed uden først at have raadspurgt dem. (Sluttes.)

Snebræen Folgefon.

(Efter Professor S. A. Seré.)

Det Høiland, hvorpaa Snebræen Folgefon hviler, er et af de mange Fjeldpartier paa Vestkanten af Norge, som adskilles fra hinanden ved de fra Vest indstødende Fjorde og danne ligesom løsthengende Bjalter af Fjellandet. Bemeldte Fjeldparti er ikke blot adskilt fra lignende Partier ved de dybe Furer i Fjeldmassen, hvor Gardangerfjorden har sit Leie, men det er ogsaa, skjønt landfast, affondret fra Fjelllandet ved de Dalsfører, som fortsætte i Sørfjordens og Akrefjordens Retning og møde hinanden inde i Landet.

Folgefonfjeldet falder brat af paa alle Kanter; dets Sider danne ikke sjelden lodrette Klippevægge, som række ned til store Dyb under Opspeilet, medens deres øvre Rand skjuler sig oppe i Skyerne. Mod Vest eller mod Sørfjorden falder Fjeldpartiet brat af paa engang fra sin fulde Høide, omtrent 3,000 Fod, lige ned i Søen. En Række af dets højeste Bjergkolosser, saasom Solnut, Thorsnut, Berasjeld, Langgrønut, støde umiddelbart til Sørfjorden, og danne ligesom Stolperne i det høie Fjeldgjerde paa Fjordens Vestside. Næsten ligesaa høi, men endmere brat, vild og truende er den Side

af Fjeldet, som begrænser den søndre Bred af Maurangerfjorden. Mod Nord og Nordvest sænker Fjeldet sig noget, er ogsaa der mindre brat, vildt og nøgent. Ogsaa paa Syd siden, mod Akrefjorden, sænker Fjeldpartiet sig noget, men frembyder ikke sjelden ganske nøgne, lodrette Klippevægge.

Naar undtages paa den nordre Ende, er det omhandlede Fjeldparti meget nøgent. Den dyrkbare Del af samme indskrænker sig væsentlig til Strimler og adspredte Pletter langs Stranden og opefter Dalene. Høiere oppe paa Fjeldsiderne vegle thinde Skovpartier og lodrette Klippevægge med hinanden, medens man oppe i Himmelsbrynet kun ser skalde de Bjergkolosser og Fjeldstar, i hvilke Diet møder de nedhengende Fliger af Folgefon.

Betragtet i det Store, ser det omhandlede Fjeldparti ovenpaa ud som en Bred, flad og taalelig jævn Aag, men betragtet i det Smaa, er det vildt, ryt, grubet og suret i det Uendelige. Overfladen er besat med en tallos Mængde af større og mindre Knauer, Knoller og Kupler, posterede uden Orden og adskilte ved bratte Indsnit, Dalskupler og Smaa-

vande, der forbindes til Elvedrag ved Bjergkløfter, Giljer og indviklede Dalsforgreninger. Det Hele er overstrøet med store og smaa, mere og mindre afrundede Stene, hvortil kommer Urer, bestaaende af skarptandede Blokke, i de større Fordybninger.

Oppe paa Høggen af Folgefon har man paa sine Steder næsten fri Horizont. Man ser da ikke stort andet af Jorden end en Sneflade, som synes at strække sig ud til alle Sider, indtil den skjærer Himmelskuelen. Almindeligvis dukker dog i den ene eller den anden Kompassstreg et Nabofjeld saa vidt op over denne Snehorizont, at man i klart Veir kan bruge det som en Landkjenning, til man faar et andet i Sigte. Den, som ikke er vant til at speide i en saadan Horizont, antager gjerne de sorte Punkter, som dukke op over samme, for Stjær eller smaa Bjergnatter, liggende et kort Stykke borte paa Snefletten, skjæder vel ogsaa iblandt sine modige Strid derhen i den Tanke, at finde en forønsket Hvileplads, men ved at forsøge Retningen gjør han ikke fjelden den Opdagelse, at Maalet for hans Vandring er en Fjeldtop, om ligger milevidt udenfor Folgefon. Skuffelsen hidrører sandsynligvis dels derfra, at Luften i klart Veir i saadanne Høider er gennemsigtigere, end man er vant til i lavere Egne, dels derfra, at man paa den ensformige Sneflade mangler Gjenstande til Sammenligning. Snefladen er i det Hele taget meget jævn, har imidlertid sine milde Fordybninger, som gaa umærkelig over i hinanden, og frembyder forsaavidt Billedet af et Hav, der i Blikstille

gunger paa Grund af en fjern Storm. Disse Forhøininger og Sænkninger i Snefladen synes at tyde paa Ujævnheder i Fjeldgrunden, hvorpaa Snebræen hviler, muligens vel ogsaa paa at Snemassen ikke er saa overvæltet mægtig, eftersom Grundlagets Overflade-Bestaaenhed saa at sige skinner gjennem.

I Folgefon forekomme hist og her større og mindre Nebner. De kunne undertiden have en Længde af $\frac{1}{2}$ norsk Mil og derover, men oftest ere de meget kortere. De ere ikke sjelden paa lange Strækninger saa brede, at man ikke ser sig istand til at springe over dem, men oftest ere de meget smalere. Hvilken Dybde de kunne naa, ved Ingen. Jeg har kun truffet Nebner, som i det Høieste viste 40 Fods Dybde, men jeg har ikke nogen Tro paa, at mit Lod naaede Bunden. Naar man lægger Dret til, kan man iblandt høre en Elv bruse nede i Dybet. Denne Lyd vækker gjerne Forestillingen om et uhyre Dyb. Men den er bedragerisk, fordi man paa den ene Side ikke er vant med at bedømme Afstande efter en fra Dybet kommende Lyd, og paa den anden tilbøielig til at fantasere sig Dybet større, end det er. Saadanne Nebner ere imidlertid farlige, forsaavidt som de oftest ere skjulte af et tyndt Lag af den nyeste Sne, som man kan synke igjennem, inden man, som man siger, ved et Ord af. I Mauranger hørte jeg en Mand nævne, som strøtede ned i en saadan Sprekke. Man savnede ham og anede, at han havde fundet sin Grav i Folgefon; man søgte; en Stab staaende i Sneen, røbede Stedet, hvor han var forsvunden, og man traf ham leven-

de op til Dagen igjen, efterat han havde sidet dernede henimod et Døgn. Han medbragte den Bæsked, at der fusesde en Elv under ham, samt at der var ulidelig koldt dernede, om hvilken Kulde man, i Forbigaaende bemærket, gjør sig overdrevne Forestillinger. Man har ogsaa i Mandes Munde et Par Exemp-ler paa, at Heste ere styrkede i saadanne Revner. Den ene Hest blev trukken levende op igjen. Med den anden gif det saaledes til: En Mand førte Hesten efter Bidslet over et befaret Stykke af Snebræen, blev overrasket af en Snefave, forvildede sig, og bedst han gif, sank Hesten. Manden stod igjen paa Manden af en Revne med Bidslet i Haanden, hørte, hvorledes Hesten ramlede fra Affsats til Affsats, og saa den aldrig mere. Man bør ikke begive sig ud paa saadanne Snebræer uden Ledsgere, og man gjør vel i at lænke sig sammen ved at slaa et forsvart Tong om Livet og rykke frem et Stykke fra hinanden, efter hinanden naar man passerer op eller ned af en Skraaning. i Linie med hinanden, naar man passerer langs en Skraaning, hvilken Maade at rykke frem paa forresten er meget besværlig.

Det har sine Ulemper endog paa den mildeste Aarstid at færdes oppe paa saadanne Snemarker som Følgefon. Er Himmelen klar, saa blændes man af den Mængde Lys, som strømmer tilbage fra den hvide Sneflade; er Veiret varmt, saa er Sneen blød, og man synker i, fornemmelig naar den skrider sig fra den sidste Vinters senere Nedslag. Kl. 12 den 13de Juli 1860, i stille, klart Veir,

viste et frithærgende Thermometer, øverst paa den nordre Del af Følgefon, i Skyggen af et ophængt Klædningsstykke, 2 Fod over Sneens Overflade, 11 Gr. N., hvilket er den høieste Temperatur, jeg har iagttaget deroppe. Den Dag sank man i Sne op paa Smalleggen for hvert Skridt. Er Veiret vindigt, hvad det som oftest er, saa blæser det gjerne saa stærkt, at, om man just ikke har Nøie med at holde sig paa Benene, hvilket dog ikke er nogen Sjeldenhed, saa finder man sig meget besværet af Viadstrømmen, der kan holde ved timestis uden at give det mindste efter. Har man Vinden imod sig, maa man lægge sig forover og spænde i, som om man trak paa et tungt Læs. Har man den paa Siden, saa driver man af som et krydsende Fartøi; og har man Vinden i Nakken, saa er man værst faren, man risikerer nemlig hvert Dieblit at falde næsegrus. Det er ofte Tilfældet, at man har en frisk Vind oppe paa Snefladen, medens det endnu er ganske stille nede i Lavlandet. Er Veiret taaget, hvad det sædvanlig er, saa risikerer man enten at forvilde sig hen paa Steder, hvor Bræen er fuld af Revner, eller at gaa sig ud over en af de mange bratte Styrkninger, som begrænske Bræens nedre Rand. Der hersker et høitideligt Stille i saadanne Snearkener; ingen anden Lyd høres der end Vindens Svæsen mod Snefladen og Sneens Svabben om Foden; intet Livstegn hveken paa Jorden eller i Lusten; man besfatter sig næsten i et Dødens Rige, og bliver ofte betagen af en trykkelige Fornemmelse af Ensomhed og

Forladthed, og man føler sig opløst og stiftet ved at sætte Foden paa snebar Grund igjen.

Følgefonnens nedre Rand eller Snegrænde ligger efter et Middeltal af visse Hvidemaalinger 3,217 Fod over Havet.—Foruden tre af første Orden er Følgefon nedentil ligesom kantet med en Bord af Isbræer af anden Orden, d. e. Isbræer, som ikke skyde sig ned i Dalene, men blive liggende paa Skraaningerne som en kort Forkængelse af Snebræen. Næsten overalt, hvor Følgefon nedad ender med nogen Mægtighed, gaar den over fra en Snemasse til en Ismasse.

Som det er at vente, løber der om Sommeren en stor Mængde Elve og Bække ned fra Følgefon til alle Sider. Man finder ingen Isbræ, uden at der kommer en Elv eller Bæk fra samme; og jeg saa intetsteds en større Elv træde umiddelbart frem fra Snebræen, men vel mindre Bække, som senere forenede sig til Elve. Den længste og største af alle de Elve, der udgaa fra Følgefon, er den, der kommer ud fra Isbræen i Kjeringsbotnen og løber ud i Matrefjorden. Dernæst maa nævnes den Elv, der falder ud i den nordre Gren af Maurangerfjorden, fremdeles Johndalselven, Londalselven, Buerselven og Bondhuselven. Elve med saa kort Løb, saa indskrænket Omraade og saameget Vand, kunne kun forekomme, hvor et Høiland af liden Udstrækning bedækkes af en Snebræ. Der gives muligens saa Steder paa den hele Jordklode, hvor der fra et saa indskrænket Fjeldparti løber ned saa meget Vand. Alle Elve, som komme frem af Følgefonnens Isbræer,

føre Slam med sig om Sommeren i den Grad, at Fjordene, hvori de falde ud, blive grumsede og faa en smudsiggraa Farve, hvorimod Vandet om Vinteren i disse Fjorde almindeligvis er meget klart. Disse Isbræelve ere meget uftirlige, og fare særdeles ofte umildt frem mod sine Bredder. Der forekommer iblandt Oversvømmelser af en egen Art i dem. Man har endnu i friskt Minde, hvorledes Vandet ud paa Sommeren, for nogle og tretti Aar siden, pludselig spandt ind i den Elv, som udspringer fra Isbræen i Kjeringsbotnen, og hvorledes det uden nogen mellemkommende Uveirsdøyst pludselig indfandt sig igjen i en saadan Fylde, at det oversvømmede alle Bredder og oversaaede dem med Sand, Grus- og Stenmasser, samt Isblokke. Den eneste mulige Forklaring paa denne Tildragelse er, at Elvens Løb under Isbræen stoppedes til, og at Vandet derinde stuvedes op, indtil det brød frem med ustandselig Fart og søgte en stor Del af Isbræen med sig. En lignende Oversvømmelse fandt Sted i Buersdalen Høsten 1857, hvor flere Maal Græsmærk gik tabt med det samme. I Forbindelse hermed skal jeg endnu berøre følgende besynderlige Tildragelse: Oppe i Fjeldet ovenfor Gaarden Digranæs i Sørfjorden ligger, 3000 Fod over Havet, et Vand, omgivet af steile Klipper til Syd, Vest og Nord. Følgefon skyder sin udtungede Iskelrand ned mod Vandet paa Syd- og Vest siden. Paa den østlige Side af Vandet ligger et Klippegyrde, som rækker 16 Fod over samme. Vandet har sit Udlob gennem en trang Fure i dette Gyrdje, paa hvis For-

eller Østfide der om Vinteren lægger sig en stor Sneestavl. Paa en mild Dag, den 19de Februar 1849, springer dette Vand pludselig ud af sit Leie, vælter sig tilligemed Grus og Sten og over den 16 Fod høje Klippedæmning, gjennembæder den foranliggende Sneestavl, tager den med sig og ruser med utrolig Fart lige ned i Søen, raserende Elveløbet til begge Sider i en forbausende Bredde. Bemeldte Vand kom ved denne Leilighed i Vanrhygte for at have en løs Karakter, fik Navn af "Aaufvatne" (Løsvandet) og frygtes af Dpffidderne paa Gaarden Digranæs, som var nær ved at stryge med. Den eneste tænkelige Marsag til denne Begivenhed er, at uhyre Snemasjer paa hin milde Dag styrtede ned i Vandet fra de bratte Omgivelser og jagede Vandbeholdningen paa Flugten.

Der giver i de tilgrændsende Bygder ingen Fortællinger om, at Folgefonnaen efterhaanden skulde have uddvidet sig. Man taler om den, som om den var tilbageen paa en Gang. Der, hvor Snebreen nu ligger—saa hder Sagnet,—var dengang beboede Egne, ikke mindre end 7 Præstegjæld, med blomstrende Enge og bølgende Agre; men Folket var saa rhyggeløst, at Gud i sin Brede hjemsogte det paa den Maade, at han lod det Hele begrave under Sne. Snefaldet fandt Sted paa en Søndag, just som Folket var forsamlet i Kirken (hvilket just ikke skulde tyde paa Ugudelighed). Præsten staar med udstrakte Hænder paa Prædikestolen endnu, og Menigheden staar i en Stilling, hvori Opmærksomheden er delt mellem Præsten og Katastrofen udenfor.

Kun et eneste Menneske, en Gjente, undgik Ødeløggelsen, og det med Nød og Meppe. Hun var bleven hjemme ved Huset for at have Konsmaden færdig ved Familiens Tilbagekomst fra Kirken. Men hun syntes, at det blev for svært med Sne, tog Foden paa Nakkens og satte afsted til en Gaard nede i den lavere Bygd. Hun blev senere gift, fik Børn og der gaar nok en og anden Åtling efter hende endnu. Saa danne Mytther avler formentlig Folketroen om enhver stor Snebræ, der jo ogsaa for den primitive Betragter grangibelig maa tage sig ud som en Herrens Straffedom over den under samme begravede Egn. Som Støtte for ovenansførte Mytthe ansføres, at Elvene, som udspringe under Folgefon, iblandt føre Gjenstande, tilvirkede af Menneskehaand, med sig frem til Dagen, saasom Staver af Trækar, Ebarer, Dyer osv., hvilken Beretning just ikke uden videre bør stemples som Fabel, men lader sig forklare paa en ganske ædruelig Maade. Der ligger nemlig Sætre rundt omkring paa Folgefon; mellem Sætrene og Bøndergaardene færdes man med Hest og Kløv over større og mindre Stykker af Snebreen. Nu kan det let hende, at man undervejs mister et eller andet til Sæterbruget hørende Redskab, som bliver liggende igjen paa Snefladen. En Hest f. Ex. faar Stræk i Blodet, fordi den skal passere over en Revne, bliver ushyelig og kaster Kløven af sig, saa at Noget flyver hid, Noget did; Uveiret gaar paa, og man faar ikke samlet Alt, Kløven tilhørende, op igjen. Snebreen tør fra neden og faar hver Vinter en ny Flo foroven. Det Snelag, som

ligger øverst i Aar, kommer saaledes til at ligge næstøverst til næste Aar og næst næstøverst det følgende Aar igjen osv., indtil det naar Bunden med samt de Gjenstande, som maatte være efterladte derpaa. Disse gribes nu af Vandstrømmen

og føres paany frem til Dagen. Naar man altsaa taler om Snebræerne som bestaaende af evig Sne, saa er dette en meget uegentlig Talemaade. Sneen vegler; men Snebræen bestaar, idet ny Sne tilføies foroven og ældre Sne bortføres forned.

Blandinger — Nytt og Gammelt.

Smelteren. Nogle Damer i Dublin samlede undertiden med hverandre, for at tale om den hellige Skrift. Engang havde de det tredje Kapitel af Profeten Malakias for, og under Betragtningen af det 2det og 3die Vers bleve de begjærlige efter at vide, hvorledes de ædle Metaller renses. Da Ingen af de Tilstedeværende kunde give tilfredsstillende Oplysning herom, gik en af dem hen til en Guldsmed, for at faa det at vide. Uden at sige ham, i hvilken Hensigt det skede, spurgte hun ham, hvorledes Sølvet bliver renset fra de urene Bestanddele. Han var strax rede til at forklare hende Sagen. — "Men," spurgte hun fremdeles, "sidder De da under dette Arbejde?" — "Ja vel", svarede han; "jeg maa under Smeltningen have mit Die ufravendt fæstet paa Ovnen; thi dersom Sølvet blev for længe udsat for den stærke Hede, vilde det tage Skade". Da gik der paa engang et Lys op for den Spørgende over det Smuffe og Træffende i det brugte Billede: "Han skal sidde at smelte og rense Sølvet" (Mal. 3, 3.), og hun for-

stod nu ogsaa, hvilken herlig Anvendelse man deraf kunde gjøre paa det Mandelige. — Men da den omtalte Dame allerede var paa Veien, for at vende tilbage til sine Veninder, kaldte Guldsmeden paa hende og sagde, at han havde glemt at meddele hende en Omstændighed af Bigtighed, hvorledes han nemlig først da havde et ganske sikkert Kjenndetegn paa, at Renselsen var fuldendt tilgavns, naar han saa sit eget Billede afspeilet i det klare Sølv. Dette førte nu paa ny ind i den dybere Betydning af det anførte Skriftsted. Først da, naar Gud skuer sit eget Billede i sine Børn, er Helliggjørelsens Verk fuldbendt. Ogsaa den Omstændighed maa ikke oversees, at Metallet forbliver i en stadig Bevægelse, indtil alle de urene Dele ere frastillede; først da er det ganske stille og ubevægelig.

Præsten Moser og den Syge. Præsten Moser i Stutgard blev engang kaldet hen til en Oberst, som laa paa sit Dødsleie og som desværre i sit foregaaende Liv kun havde tænkt lidt paa Vor Herre og sin Sjæls Beredelse til Evigheden

Præsten foreholdt den Syge Nødvendigheden af en sand Omvendelse og en levende Tro paa den Herre Jesus Kristus. Obersten indvendte: "De Herre Præster tro ikke længere selv, hvad de prædike for Andre". Da holdt Moser pludselig inde med sine Formaninger, fattede sig med høitideligt Alvor, og sagde derpaa med en stærk og indtrængende Stemme, idet han løstede sine Hænder i Veiret: "Saa sandt den almægtige Gud lever, tror jeg paa Gud Fader, Himmelens og Jordens Skaber, og paa Jesus Kristus, hans enbaarne Søn vor Herre, som er undfangen af den Hellig Mand, sødt af Jomfru Maria osv."—Kort sagt: han afslagde hele den apostoliske Troesbekendelse med saadan Alvor og Værdighed og med en saa indderlig Andagt, at selv det ligegyldigste Menneise maatte føle og erkjende: "Hvad denne Mand siger, er hans sande, faste og urokkelige Overbevisning, paa hvilken han vil leve og dø".—Denne glade og frimodige, hjertelige og enfoldige Bekendelse af den gamle kristne Tro forseilede ikke sin Virkning. Den traf den gamle Krigsmand paa det rette Sted, den vakte og rystede ham. Na fandt Mosers Ord Indgang hos den Syge, som aabnede sit hele Hjerte for Evangeliet; og Obersten døde, saavidt Menneister kunne skjønne, med en tillidsfuld Fortrosthed til Hans Barmhjertighed, som ikke havde Lyst til Syndereens Død, men vil, at han skal omvende sig og leve.

Stenful paa Jæderen. En Brevskriver fra Stavanger til "Bergensposten" fortæller, at flere af Stavangers større Forretningsmænd have

udstedt Indbydelse til at være med paa at foretage de fornødne Skridt til Boring efter Stenful paa Jæderen, og en ikke ubetydelig Sum skal allerede være tegnet. Bergmester Tellef Dahll har paa Forespørgsel udtalt sig derhen, at der er Mulighed for, at der kan være Stenful paa Jæderen, idet der i Lighed med, hvad der finder Sted paa Andøen, muligens kan skjule sig yngre stenfulsførende Lag under det flade Land langs Kysten i Borre, Orre, Haa og Rærhaug indtil Brubandet henimod Dyne. Om Sandsynligheden deraf kan Intet siges. For at gøre Noget i Sagen bør man langs den nævnte Kyst være opmærksom paa alle Elveløb og Strande og alle Bunde og Grøfter, om Spor af Stenful skulde være at finde, eller om man skulde se Stykker af Stenful, hvori Kul ofte er indlciet. "Skaf mig kun", ytrer Hr. Dahll tilslut, "et Stenfulstykke saa stort som en Valnød, saa skal jeg med den selv gøre taget af Sagen."

Flyndren. En af den berømte Ewits Venner havde en Dag sendt ham en Flyndre til Foræring med en Tjener, som ofte havde gaaet saadanne Vrinder, men aldrig modtaget det ubetydeligste Tegns paa Doktorens Gæmildhed. Da han naaede Huset, aabnede han Døren til Studerekammeret, og idet han hurtigt satte Fjisen ned raabte han plumpt: "Herren sender Dem en Flyndre." "Et unge Mand!" saade Ewist, rejsende sig fra sin bekvemme Vænestol, "er det paa den Maade, du udsjører dit G inde? Lad mig lære dig bedre Opførsel; sid ned i min Stul; vi ville stifte Stilling, og jeg vil vise dig, hvorledes du for Fremtiden skal

opføre dig." Drengen satte sig, og Swift gik til Døren, kom derpaa hen til Bordet med langsomme Skridt og sagde med et ærbødigt Blik: "Herre, min Herre hilser Dem, haaber, at De befinder Dem vel og beder Dem at modtage denne Guldryg." "Gjør han det?" svarede Drengen, idet han ringede. "Sohn, tag denne brave Dreng med i Kjøkkenet og giv ham saa meget, som han kan spise og drikke; send ham saa op til mig, og jeg vil give ham en halv Krone."

Den bekjendte Pastor Harms i Hermannsburg fortæller Følgende: Jeg har kjendt en Mand, som var saa dybt nedtrykt af Næringsforger, at han mente, at han var nødtvungen til ogsaa at arbejde om Søndagen. Han arbejdede nok, men han bad ikke, han mente jo ikke at have Tid dertil. Derhos blev det saa smaat for ham, at han virkelig undertiden maatte hungre og tilligemed sine Børn gaa omkring i pjaltede Klæder, og Sorgerne forlode ham ikke hverken Dag eller Nat. Da gjorde jeg den Aftale med ham, at han hver Morgen og Aften skulde holde ordentlig Morgen- og Aftenandagt og ikke arbejde om Søndagen, men gaa i Kirke og høre Guds Ord, og hvad han da kom til at forsumme, det vilde jeg erstatte ham. Han gik ind herpaa, og da jeg efter et halvt Aars Forløb spurgte ham, hvad jeg havde at betale ham, svarede han med Taarer i Øinene: "Jeg har haft nok og min Kone og mine Børn ogsaa, og vi have været istand til at anstaffe os hele Klæder, og jeg har endnu ovenikjøbet afbetalt 6 Daler, som jeg tidligere var skyldig."

Guacharo i Caracas. Baron

Humboldt beskriver en Gule i Ny Andalusien, Republikken Columbia, som kaldes Guacharo. Fra Gulens Munding udstrømmer en liden Flod. Indgangen var meget besværlig. De stige opad i 4 Time og gik snart i Vand, snart paa Klippestykker og over Træstumper, indtil de endelig naaede den egentlige Abning til Grotten, som var meget stor og frembød et majestætisk Skue ind i det Indre. Humboldt troede, efter alle de europæiske Guler at slutte, som han havde besøgt, her at skulle finde noget Lignende. Men alle Omgivelser vare langt prægtigere og mere storartede. Nedgangen var en hvælvet Bue, 80 Fod bred og 72 Fod høi; Klippen, hvorunder Gulen gaar, var bedækket med prægtige store Træer, Buske og Slyngeplanter, samt deilige Blomster af de forskjelligste Størrelser og Farver. Der er Helt ingen Sammenligning mellem en saadan Naturscene og Omgivelserne af Klippehulerne i Europa. Langt inde i Gulen paa begge Sider af Floden, som løber der, var endnu en hyppig Vegetation (50 Alen inde), og det var ikke nødvendigt at tænde Faklerne før end 430 Fod inde. Da Lyset svigtede og de gik frem ved Fakkelflisk, begyndte en utallig Mængde Fugle, Guacharo, af hvilke Gulen har sit Navn, at strige langt borte i det Fjerne. Disse Natfugle ere af en Hønses Størrelse og ligne noget Gribslægten i Stabning. Næbbet er omgivet med stive Haar; Fjedrene ere mørke, blaagraa med sorte Striber; de have hvide store hjerteformede Pletter med en sort Rand paa Soved, Vinger og Hale. Disse Fugle leve af Frugt. Man kan ikke forestille sig den forfærdelige Lyd, der

fremkommer i Gulen, naar de alle give sig til at strige. Vore indianse Ledfagere viste os deres Neder høit oppe (omtrent 60 Fod tilveirs), i skorstensagtige Huller, hvoraf Voftet var fuldt allevegne. Der er en aarlig Jagt paa disse Fugle med lange Stager, især efter Ungerne, hvis Fedt strag udtages og koges til det saakaldte Guacharo-Smør. Mange Gamle blive dræbte ved samme Leilighed, fordi de uophørlig fore omkring, for at forsøare deres Ungel og Neder og udkøde de utaaleligste og mest disharmoniske Strig. Smørret er klart, flydende som Olie, og har ingen ubehagelig Lugt eller Smag. Det kan holde sig et Aar uden at blive harjft. Man faar dog, efter hele Nederlaget paa Fuglene, sjelden mere end 150—160 Butteiller af 60 Kubitkommers Indhold. Den mindre klare Olie gjenmes i Perkar. Grunden til, at alle disse Fugle ikke ere blevne udryddede, er, at Indvaanerne af Oberro ikke vove sig langt ind i Gulen, og fordi der desuden ere andre Gulere med Fugle i Nabolaget, som ere for snevte til at komme ind i. De Reifende fulgte Flodens Løb længere ind i Gulen. De bleve ofte nødte til at træde ned i Vandet, som dog intetsteds var dybere end 2 Fod, men Flodleiet var enkelte Steder 20 til 30 Fod bredt, naar Strømmen svingede omkring store mødende Masser af Stalactiter. Paa Bredderne laa mange Palmestænger, som vare blevne tilbage efter den aarlige Fuglefangst. Gulen vedblev at have den samme Vidde og Høide 1458 Fod fra Indgangen. Ved at se tilbage ud ad Gulens Abning mødte Diet en lige udenfor liggende Høi, herlig belyst

af Solen, med sin hyppige Blantevæxt, hvilket inde fra den mørke Dybde i Gulen tog sig ganske fortihllen'e ud. Efterat have steget ned over en Skraaning, hvor Floden danner en liden Cascade, opdagede de, at Gulen blev lavere og var kun 40 Fod høi, men den beholdt endnu bestandig den samme Retning. Her fandt de en fortaarig Muld, der enten maatte være kommen ind med Floden eller nedstrømmet ovenfra igjennem en Abning med Reguvandet, og heri groede Føet, som Fuglene havde bragt ind med sig. Dog kunde man ikke kjende, hvad Slags Planter det var. Længre end hertil, siger Humboldt, kunde vi ikke for nogen Pris bevæge vor indianse Ledfager til at følge os, og Fuglenes Strig blev bestandig mere og mere gjennemtrængende, eftersom Gulen blev jævriere. Saaledes saa vi os nødsagede til, mod vor Villie, at vende tilbage.

Åbhest er en af de bejndertligste mineralte Frembringelser og holdtes med sine trædagtige, sturdom sammenflyngede Fibrer for et Slags fossilt Hør, men bestaar af Kiesel, Magnesia og flere Substantier. Det forekommer baade fivet og moet, haardt og træagtigt. Det første Slags er det kunnigste og bruges til at forfærdige usforvændeligt Løi. Plinius fortæller, at Romerne benyttede det til Servienter, som fannedes i Floen, naar de vare bane og derved bleve renede og blagede lig saarene som ved den omhyggeligste Vask. Men i Sædeleshed blev Abnivet brugt til at flæde de Fornemmes Lig til Balet, for at opbevare Aften af Lgemet. Man siger, at det endnu paa samme Maade benyttes af Tartar-Høvingerne.

Demokritus svarede, da han blev spurgt om, hvem der var den rigeste Mand i Verden: Den som er fattigst paa Fornødenheder. Den vise Sokrates gav et lignende Svar, og om den bekjendte Oberlin fortælles følgende: En Dag talte en af de Clever, som boede hos ham, med Forundring om hans tarvelige Levenis og hørte med en vis Stolt-hed, at Præsten i hans Hjembyd ha levede ganske anderledes. "Hvor-mange Alædninger har han da paa sig?" spurgte Oberlin. "En" svarede Gutten.—"Nu det samme har jo jeg", indvendte Oberlin; "og hvor-længe pleier han da at spise?"—"Til han bliver mæt".—"Det Sam-me gjør ogsaa jeg, og jeg er da li-gesaa rig som han".

Jerubane i Peru. Den peruanske Regjering vil nu med stor Bekost-ning ved Hjælp af Jernbaner og Dampskibe sætte de forfællede ud-strakte Landdele i Forbindelse med hverandre. Det er Hensigten at lægge en Bane over Andesbjergenes Hovedkæde, 14,000 Fod over Ha-vens Overflade, og altsaa 7,000 Fod høiere end det høieste Punkt af Sierra Neada, over hvilket Stil-lehavsbænen gaar. Ved 15 000 Fods Høide ligger den evige Si-es Grændse. Mr. Edward S. Swaul-dina fra Bloomfield i New Jersey er i Forbindelse med nogle andre amerikanske Ingeniører udsæet til at

udsføre dette Kjempeforetagende, der vil udøve en stor Indflydelse paa Sydamerikas indsnævrede Forholde.

Der var engang en Skrædder i Württemberg, som kom hen til Sog-nepresten og beklagede sig over, at det hed i Skriftebogen: "Jeg arme Synder!" "H", sigde Præsten, "det er der gode Raad for. Medens Andre sige: "Jeg arme Synder", kan De tænke og sige: "Jeg hov-modige Skrædder!"—Disse faa Ord virkede mere end en lang Prædiken; de traf Skrædderen paa det omme Sted, saa han kom til at tænke videre over sin Sjæls Tilstand.

Stenful har man nu ogsaa fundet etsteds paa Island. Ved Under-søgelsen viste de sig at være af en lignende Bestaaffenhed som indførte midt elskgode Stenful.

Staubach (Støbækken), i Nær-heden af Lauterbrunn i Canton Bern, har en brat Sturtning fra en Høide af 900 til 1400 Fod og forarsager en fin Støvrejn i Fal-det, hvorefter Carakten har faaet sit Navn. Undertiden formaa stærke Stormvinde at standse Vandet i dets Løb, hvorved Basinet under Vandfaldet bliver tomt, saa at Børn kunne løbe til og fange en Mængde Smaaafisk paa Runden. I stærk Kulde fryse Cataraktens Draaber og Støvrejn til Hagel og styrte ned med det stærkeste Ras-len, som en Hagelbyge.

Indhold: Præstgaarden i Hergen. (Efter det Tydske)—Syd-havnernes Apostel.—Mexico og dets Oldtid (Efter Prescott.)—Suebiæns Folkesøn. (Efter Prof. S. A. Sege.)—Blandinger—Nyt og Sammelet.